

STATSVETENSKAPLIGA INSTITUTIONEN
CENTRUM FÖR EUROPASTUDIER (CES)

EU-KOMMISSIONENS MISSION – VÄGEN TILL KLIMATNEUTRALITET FÖR EUROPAS STÄDER

En analys av missionen och styrningsmentalitet

Clara Forsman

Kandidatuppsats:	15 hp
Program:	Europaprogrammet
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Ht/2022
Handledare:	Elena Bogdanova

Abstract

To tackle the challenges posed by climate change in cities, the European Commission has launched a new initiative within Horizon Europe, the Mission for Climate Neutral and Smart Cities. The 100 chosen cities in the mission will work to become climate neutral by 2030, 20 years before the rest of the EU. In Sweden, the Viable Cities programme was rigged to prepare and profile Swedish cities for this mission. The mission differs from earlier EU initiatives by taking a systems approach to innovation, where governance innovation and citizen engagement are crucial. Through citizen engagement the traditional distribution of power within the city system is changing. Using Foucault's theory of governmentality, this study explores how three Swedish cities view the mission and how they have worked with different forms of ruling to encourage sustainable norms and behaviors among their citizens. The result of the study shows several indicators of governmentality, such as different types of power and norm-setting at several levels.

Kandidatuppsats:	15 hp
Program:	Europaprogrammet
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Ht/2022
Handledare:	Elena Bogdanova
	Viable Cities-programmet, missionen, hållbarhetsarbete, styrningsmentalitet, klimat, medborgarinkludering, styrning,
Nyckelord:	makt
Antal ord:	13070

Innehåll

1. Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställning.....	2
1.2 Disposition	3
2. Bakgrund.....	4
2.1 VC-programmet	4
2.2 Klimatkontrakt	6
3. Tidigare forskning.....	7
3.1 Missionsbaserad hållbar utveckling	7
3.2 Missionens målsättning	9
3.3 Utmaningar och möjligheter med strategin.....	10
3.4 Tidigare implementering av EU-initiativ	11
3.4.1 Horisont-projekten (Horisont 2020 och Horisont Europa).....	11
3.4.2 Lärdom och reflektion av tidigare EU-initiativ	12
4. Teori.....	14
4.1 Styrningsmentalitet.....	14
4.2 Foucaults maktbegrepp	15
5. Material och metod	18
5.1 Dokumentanalys.....	18
5.1.1 Urval av empiriskt material	19
5.1.2 Guide av tematisk innehållsanalys	21
5.2 Intervjuer	22
5.2.1 Förberedelser inför intervjun	22
5.2.2 Utförandet av intervjun.....	23
5.2.3 Efter intervjun.....	23
6. Resultat och analys	25
6.1 Dokumentanalysens utfall	25
6.1.1 Centrala punkter i hållbarhetsarbetet	25
6.1.2 Styrning och ledning.....	26
6.1.3 Tolkningar av projektet	27
6.1.4 Arbetsplanering	28
6.2 Intervjuresultat	29
6.2.1 Klimatkontraktens innebörd	29
6.2.2 Synen på VC-programmet och missionen	31

6.2.3 Samarbete och medborgarinkludering.....	32
6.2.4 Utsläppskällor och normer.....	33
7. Slutsats	35
7.1 Hur tolkas EU-kommissionens mission utifrån arbetsdokument?	35
7.2 Hur beskriver miljöstrategiska ledare praktisk implementering av EU-kommissionens mission?.....	36
7.3 Teoretiska begränsningar och framtida forskning.....	37
Referenser	39
Bilaga 1	42
Bilaga 2	44
Bilaga 3	46

Figurförteckning

Figur 1: Relationen mellan städer, Viable Cities-programmet och missionen.	4
---	---

1. Inledning

För att kunna framställa de resurser och hantera dagens utsläpp av växthusgaser behövs 1,7 jordklot. Det betyder att människan använder mer resurser, och släpper ut mer växthusgaser, än vad jorden kan hantera (WWF, u.å). Påföljderna är både många och katastrofala; förhöjd havsnivå, uppvärmning av havet och förändrade väderförhållanden är några exempel på vad den globala uppvärmningen kommer att leda till (Rosario et al., 2019, s.1). Den ständigt försämrade klimatsituationen har lett till att lösningar och åtgärder som kan reducera påfrestningarna på jorden är högt eftertraktade. De flesta faktorer som påverkar miljö- och klimatkrisen är tidigare kända – även lösningarna, såsom teknik och innovationer, är identifierade genom tidigare forsknings- och innovationsprogram (Maestosi et al., 2021, s.8). Problem uppstår när det gäller implementering i praktiken, vilket har visat sig vara utmanande för beslutsfattare. Det beror på att klimatkrisen är ett så-kallat ”ont problem”, ett komplext socialt problem som måste lösas av en kombination av åtgärder (Duckett et al., 2016, s.44).

Europeiska unionen (EU) anser sig vara, och vill vara, globalt ledande inom klimatarbetet och har ställt sig bakom 2°C-målet i Parisavtalet. Målet innebär att yttemperaturen på jorden inte får överstiga +2°C jämfört med förindustriella temperaturnivåer. För att uppnå målet behöver det genomföras en kraftig klimatomställning för att minska utsläppen av växthusgaser rejält (Walz et al., 2007, s.64). EU har antagit mål om att bli världens första klimatneutrala kontinent 2050, med ett delmål om att nå 55% minskning av utsläpp av växthusgaser till 2030 (Roversi et al., 2022, s.294–295). För att nå målet om klimatneutralitet till 2050, och hantera dagens stora samhällsutmaningar, har EU-kommissionen gjort om EU:s forsknings och innovationsprogram, Horisont Europa. Det nya inslaget i Horisont Europa heter missioner (Mazzucato, 2018, s.804). Missionerna innebär en förändring av både forskning och innovation, styrning och samarbete, och ska leda till nya sätt att arbeta. Medborgarinkludering är en central del i det här arbetet (Maestosi et al., 2021, s.8–9). Missionerna går ut på att hitta lösningar till de fem mest komplexa, sammanlänkade och brådskande utmaningar som jordens människor står inför i dagsläget. De fem missionerna fokuserar på följande områden: 1) klimatneutrala och smarta städer, 2) klimatanpassning, 3) renare hav och vattendrag, 4) garanti av markhälsa och mat och 5) cancer (Shabb et al., 2022, s.1). Den här uppsatsen kommer fokusera på den förstnämnda – missionen för klimatneutrala och smarta städer (härefter missionen). I missionen

väljs 100 städer ut att gå före i klimatomställningen för att bli klimatneutrala redan till år 2030 – 20 år före resten av EU (Maestosi et al., 2021, s.7–8).

Missionen är ett nytt fenomen och den tidigare forskningen har därför tillägnats dess teoretiska bakgrund, snarare än genomförandet av missionen. Eftersom missionen avser att leda till förändrade och hållbara vanor och beteenden hos medborgare i städer (Maestosi et al., 2021, s.4), är det intressant att undersöka missionen från Foucaults teori om styrningsmentaliteter. Studien kommer att fokusera på tre svenska städer av olika befolkningsstorlek, i olika geografiska lägen och som har olika behov, förutsättningar och startpunkter i deras klimatarbete. Eftersom missionen enar städer kring ett konkret mål är det intressant att undersöka hur olika städer har tagit sig an, och strukturerat, det arbetet (Shabb et al., 2022, s.1–2). Anledningen till att studien utgår från tre svenska städer är att städerna arbetat genom ett liknande arbetssätt i Viable Cities (hädanefter VC)-programmet som missionsarbetet (Viable Cities, u.åd). VC-programmet har också skapats för att förbereda och profilera svenska städer gentemot missionen (Viable Cities, u.åb).

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med den här studien är att bidra med kunskap om städers pågående arbete med klimatomställningen genom att konkretisera problem inom städerna, undersöka vad miljöstrategiska ledare anser är viktigt i deras hållbarhetsarbete och belysa missionen, städerna och deras arbetssätt. Genom att miljöstrategiska ledare konkretiserar viktiga delar i deras arbete och hur de planerar att uppnå målet om klimatneutralitet till år 2030, kan det bidra med ytterligare förståelse för både städerna som de själva representerar samtidigt som det ökar kunskapen hos andra miljöstrategiska aktörer i det fortsatta arbetet för att göra samtliga städer i Europa klimatneutrala till år 2050. Eftersom missionen också är relativt nylanserad, är syftet med studien att på en praktisk nivå klargöra en del otydligheter som uppstått. Med tanke på det samarbete som missionen förespråkar är studiens syfte också att belysa det praktiska arbetet som städerna gör. Därigenom kommer studien att öka kunskapen hos samtliga aktörer och väcka uppmärksamheten för städers miljö- och klimatarbete - och förhoppningsvis få fler intressenter att ta mer miljövänliga beslut. Den här studien kommer att bidra till kunskap om klimatomställningen och EU:s mål om klimatneutralitet till 2050 genom att undersöka frågorna:

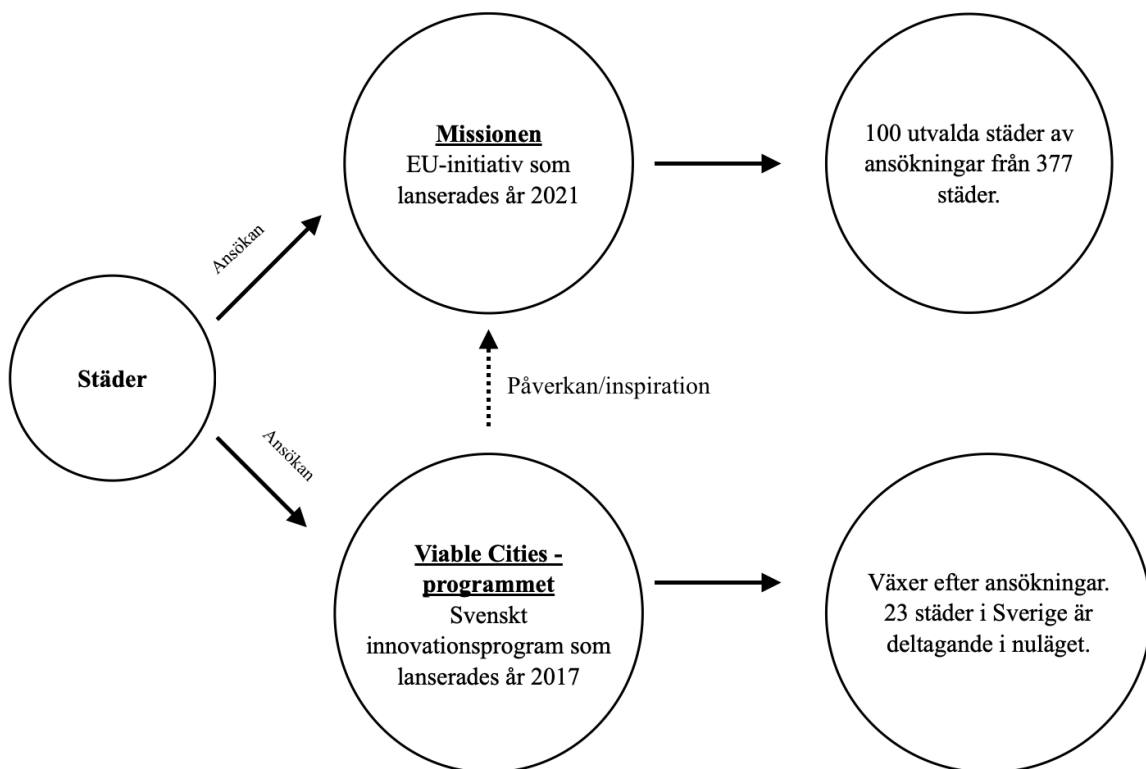
- *Hur tolkas EU-kommissionens mission utifrån arbetsdokument?*
- *Hur beskriver miljöstrategiska ledare den praktiska implementeringen av EU-kommissionens mission?*

1.2 Disposition

Inledningsvis kommer den här studien presentera en bakgrund, som består av en beskrivning av VC-programmet, det svenska klimatkontraktet och relationen mellan missionen, VC-programmet och städerna. Därefter följer en mer detaljerad beskrivning av missionen under tidigare forskning. Studiens teoretiska utgångspunkt är begreppet styrningsmentalitet, vilket också beskrivs efter den tidigare forskningen. Under rubriken 'Metod och material' beskrivs det material som behövdes för att besvara den här studiens frågeställning samt metodprocesserna; dokumentanalys och intervju. Därefter genomförs en redogörelse för resultatet från den tematiska analysen. Avslutningsvis presenteras studiens slutsats.

2. Bakgrund

Först behöver relationen mellan det svenska VC-programmet och EU-kommissionens mission klargöras. De utvalda städerna i den här studien deltar i båda programmen, det vill säga både det svenska innovationsprogrammet som lanserades 2017 (Viable Cities, u.åb) och det europeiska initiativ som lanserades 2021 (Viable Cities, 2021). Medverkan i båda programmen är frivilligt. Det svenska VC-programmet lanserades år 2017 och har försökt vara en inspiration till missionen (Viable Cities, u.åd). Av 377 sökande till missionen, valdes 100 städer ut för att medverka (Viable Cities, 2022) medan i VC-programmet växer medverkan efter ansökningar, i nuläget är det 23 kommuner som deltar i programmet (Viable Cities, u.åc). Nedan har jag sammanställt en Figur (1) för att visualisera relationen mellan städer, missionen och VC-programmet baserat på ovan skrivna information.

Figur 1: Relationen mellan städer, VC-programmet och missionen.

2.1 VC-programmet

VC är ett strategiskt innovationsprogram som fokuserar på klimatomställningen (Viable Cities, u.åb). Programmet kommer vara i bruk mellan år 2017 och år 2030 där programmet, genom ett

samarbete med 23 svenska kommuner, kommer arbeta för att uppnå ett mer hållbart samhälle. Samarbetet inkluderar aktörer såsom kommuner, näringsliv, akademien och medborgarna som tillsammans fokuserar på att förbättra livet för alla levande ting på den här planeten (Viable Cities, u.åa). VC-programmet går i linje med FN:s 'Agenda 2030' och Parisavtalet, och syftar till att mobilisera forskning och innovation för att ta upp kampen mot de stora samhällsutmaningarna. VC huvuduppgift är att stödja klimatomställningen i, och runt, städer. För att uppnå klimatmålet till 2030 krävs samarbete mellan samtliga personer i samhället och arbetet måste utföras under en längre period. Genom en systemförändring försöker programmet uppnå en förnybar och cirkulär ekonomi som verkar inom planetens gränser. Programmets vision är att vara föregångare till hållbarhetsområdet inom Europa och profilera de svenska städer i programmet mot EU:s mission för klimatneutrala och smarta städer. VC-programmet har som intention att Sverige ska utöva en ledande roll i omställningen till hållbara och klimatneutrala städer i Europa. Programmet har en nära koppling till EU-kommissionens mission, eftersom de både bidragit till deras policyutveckling samtidigt som de själva inspireras av EU (Viable Cities, 2020, s.3–4).

Programmet stödjer städerna genom att skapa en missions-infrastruktur, det vill säga introducerar ett system-tänk, vilket innebär en rad förändringar jämfört med tidigare strategier. Missions-infrastrukturen innebär bland annat nyanserade former av organisering, styrning och ledning, men också utvecklade versioner av medborgarengagemang och samarbetsformer. Trots att VC inte har någon medverkan i städernas finansiering, är samordning av finansieringen en punkt som har förstärkts. VC uppgift är snarare att fokusera på produktionen av synergier, det vill säga sambandet mellan nationella myndigheter och finansinstitut för att därigenom kunna assistera med finansieringen. VC-programmet har också lett till nya sätt att utveckla, implementera och sprida lösningar och misslyckanden vilket skapar en ny grund för lärande och kompetensutveckling. Införandet av en mission-infrastruktur behöver utgå från städernas unika förutsättningar som storlek, geografi, politik etcetera (Viable Cities, 2020, s.3–4). VC-programmet kan därför beskrivas som en slags katalysator som förbättrar förutsättningarna för samarbete mellan samtliga involverade samhällsaktörer, med fokus på att matcha städernas hållbarhetsarbete med både nationella och globala hållbarhetsmål (Viable Cities, u.åb). Programmets ledande verktyg är städernas klimatkontrakt (Viable Cities, u.åa).

2.2 Klimatkontrakt

Klimatkontrakten är en kontaktpunkt mellan de svenska städerna själva, nationella aktörer och VC. Klimatkontrakten är ett slags skriftligt avtal mellan alla inblandade parter (Viable Cities, u.åc), som dokumenterar bland annat målsättningar, klimatstrategier och finansiering (Maestosi et al., 2021, s.8–9). Maestosi (2021) fortsätter med att beskriva flera anledningar till att klimatkontrakten spelar en sådan central roll inom missionen och VC-programmet. Dels är klimatkontrakten ett sätt för städerna att uttrycka sin ambition och sitt engagemang för uppdraget och dess målsättningar, dels för att skapa en möjlighet att identifiera bristfällig politik och fragmenterat genomförande. Genom ett gemensamt klimatmål kan klimatkontrakten bidra till en ökad koordinering av intressenter samt stödja medborgarnas involvering i klimatomställningen inom städerna. Dessutom kan koordineringen av aktörer från olika styrnivåer öka, då det även finns tillfälle för nationella- och regionala myndigheter att vara delaktiga i processen. I motsatt riktning skapar det en möjlighet för myndigheter av alla slag att kunna leverera unika ramverk för de enskilda städerna. Klimatkontrakten fungerar därmed som en kontaktpunkt, där städerna kan förhandla på flera styrnivåer. Ambitionen, tillvägagångssättet och flernivå-samarbete är utmärkta betoningar i kontrakten. Med det sagt fungerar inte klimatkontrakten som ett slutet avtal med någon juridisk inblandning, utan fokuserar i stället på vägen till målet och att skapa samarbete mellan samtliga intressenter (Ibid.).

Viktigt att uppmärksamma är att klimatkontrakten ständigt utvecklas. Klimatkontrakten är ett långsiktigt engagemang som försäkrar samarbete mellan städer och myndigheter, men eftersom vägen för att uppnå klimatneutralitet inte är uppenbar så kommer de klimatkontrakt som initialt skapades att utvecklas ytterligare under processens gång. Med det menas att första generationens klimatkontrakt kunde användas till att skapa bättre förutsättningar för en klimatomställning i städerna. Baserat på det arbetet kunde städerna skapa mer omfattande utvecklingsprojekt som fokuserar på att förbereda inför de systemförändringar som de står inför. Exempel på utvecklingsprojekt kan vara metoderna för hur städerna involverar medborgarna och civilsamhället på ett så effektivt sätt som möjligt, medan ett annat kan vara att undersöka olika finansieringsvarianter som passar för klimatanpassningsåtgärder (Viable Cities, u.åc).

3. Tidigare forskning

Mazzucato (2019) hävdar att EU under en lång tid varit en viktig spelare genom deras roll som innovatör. Genom ett utmaningsorienterat sätt har målet varit en smart, inkluderande och hållbar tillväxt i Europa. Däremot när det gäller komplexa, sammanvävda och brådskande utmaningar som behöver besvaras, finns det inget enkelt facit på vare sig problemen eller tillvägagångssättet för att hantera dem (Mazzucato, 2019, s.4). Genom EU:s föränderliga karaktär har EU-kommissionen omvandlat tankesättet kring utmaningarna – i stället för att fokusera på specifika projekt, har de introducerat ett missionsbaserat förhållningssätt till innovation. Det betyder att fokus har ändrats från enskilda mål, till uppdragsorienterad politik (Mazzucato, 2018, s.803). Skillnaden kommer att beskrivas i detalj nedan.

3.1 Missionsbaserad hållbar utveckling

Diskussionen gällande vilket tillvägagångssätt i praktiken däremot, och som krävs för att uppnå en hållbar stadsutveckling, har pågått i över 30 år (Maestosi et al., 2021, s.1). Anledningen till att just städer uppmärksammas beror på att de står för 65% av energiförbrukningen, 70% av CO₂-utsläppen (Roversi et al., 2022, s.294) och genererar ca 85% av EU:s BNP (Maestosi et al., 2021, s.1). EU-kommissionens ramprogram, som fungerar som ett finansiellt verktyg för forskning och innovation, har varit viktig i utvecklingen mot klimatneutrala städer (Europeiska Kommissionen, u.åa). Däremot är det finansiella stödet inte tillräckligt i sig för att uppnå klimatneutralitet, utan en systemomställning krävs också för att uppnå målen till år 2030. Det betyder att ett annat tillkortakommande i tidigare klimatarbete är det silotänk som finns i kommuner - det vill säga, avsaknad av tvärsektoriellt samarbete vilket leder till att implementerade lösningar inte får det genomslag som krävs för att klara klimatomställningen (Shabb et al., 2022, s.2–3). I EU-kommissionens nyligen lanserade långsiktiga vision, kallat missioner, fokuserar de på att uppnå en klimatneutral ekonomi samt ett välmående och konkurrenskraftigt Europa (Maestosi et al., 2021, s.7–8). Missionen är bland annat tänkt att vara en metod för att hantera tidigare tillkortakommanden, såsom silotänket (Shabb et al., 2022, s.2–3). Missioner är en ny del inom EU:s forskning- och innovationsprogram, Horisont Europa, som syftar till att lösa fem av nutidens största samhällsutmaningar, däribland skapa klimatneutrala städer (Ibid., s.1–2). Tidigare forskning visar hur missionen ska gå till ur ett teoretiskt perspektiv; genom att stödja, främja och visa upp europeiska städer i deras strukturella förändring mot klimatneutralitet till 2030 (Maestosi et al., 2021, s.7–8). Urvalet av missionerna

baseras på fem kriterier. Missionerna ska syfta till att vara inspirerande, djärva och med bred relevans för samhället samtidigt som uppdraget ska ha en tydlig riktning med mätbara resultat. Missionerna ska även vara tvärvetenskapliga och tvärsektoriella med mål som ska vara realistiska men effektiva. Till sist avser missionen länka samman samhällsnivåer (Mazzucato, 2019, s.4).

Missionen ”100 klimatneutrala städer senast år 2030 – av och för medborgarna” började initialt år 2020 med att städerna inrättade grunderna för uppdraget. År 2022 startade andra fasen som är den huvudsakliga genomförandefasen och som pågår fram till år 2030 (Shabb et al., 2022, s.3). För att få ut de bästa resultaten vid en uppdragsorienterad process kräver det att både ambitions- och kreativitetsnivån är hög. Mazzucato (2019) beskriver tre nyckeldimensioner för att höja de nivåerna; 1) *Medborgarengagemang*. En stor del av missionen syftar till att inkludera alla samhällets aktörer inom uppdraget och det är därmed viktigt att samarbeta med medborgarna. Det betyder att de enskilda medborgarna spelar en stor roll i sammanhanget och den uppdrags-orienterade innovationen behöver baseras på ett arbetssätt som är både vertikalt och horisontellt. Det handlar i mångt och mycket om att utnyttja alla aktörers kreativitet och ambition för att därigenom närma sig ett hållbart samhälle. För att det ska vara genomförbart behöver uppdrags-inställningen gentemot medborgarna vara utformad på ett seriöst sätt samtidigt som medborgarna får ett stort förtroende för missionen. 2) *Offentliga sektorns kapacitet*. För att stödja ett dynamiskt innovationsekosystem, behöver det finnas kunskap om vad för instrument och kapacitet som den offentliga sektorn behöver. Med kapaciteter menas att städerna i missionen är unika och några av städerna kan behöva bygga kapacitet inom medborgarinkludering medan andra behöver ändra strukturen inom arbetet för att öka deras prestationsförmåga och bättre ta tillvara lärdomar från projekt. 3) *Finansieringsmekanismer*. Finansiering finns på flera olika nivåer – europeisk, nationell, lokal och regional nivå. Inom missionen kommer det arbetas med olika finansieringsmekanismer för att koppla ihop nivåerna och på så sätt underlätta för innovation (Mazzucato, 2019, s.5–6).

Mazzucato (2018) menar att en uppdragsorienterad strategi kännetecknas av flera faktorer. Eftersom det är lättare att ta snedsteg vid en bristfällig styrning, ska uppdragen vara väl formulerade. Ett uppdrag består inte enbart av ett enda forsknings- och innovationsprojekt, utan en portfölj av flera. Därför är det viktigt att uppmärksamma att några av projekten kommer

lyckas, medan andra misslyckas. Huvudpoängen är att lära sig av varandras erfarenheter och bakslag. Resurserna som används ska komma från befintliga offentliga och privata organisationer. Trots att det är en involvering av flera olika aktörer och ett gemensamt beslutsfattande, är det väsentligt med en strategisk arbetsfördelning mellan samtliga aktörer (Mazzucato, 2018, s.804–805).

Roversi et al. (2022) uppskattar att Horisont Europa kommer investera cirka 360 miljoner euro mellan åren 2021–2023 på missionen (Roversi et al., 2022, s.194–195). Maestosi et al (2021) nämner fem åtgärder som kommer införas; 1) lansering av en plattform som kommer fungera som tekniskt, reglerande och ekonomiskt stöd för städerna som arbetar med missionen, 2) Tillsammans med medborgarna och andra lokala aktörer, ska städerna genomföra samtliga steg i klimatkontraktet och därigenom uttrycka samtliga inblandade parter ambition och engagemang för uppdraget (det vill säga förberedelse, undertecknande och genomförande), 3) För att skapa en slags global kunskapsbank så kommer det påbörjas med en portfölj av forsknings- och innovationsprojekt där det existerar en kontaktpunkt för förhandlingar på flera nivåer. Nätverket syftar till att förbättra kommunikationen mellan samtliga aktörer och på så sätt öka kunskapen och supporten för städerna i deras klimatomställning, 4) Samarbete med intressenter och medborgare för att nå ett gemensamt klimatmål och 5) identifiera brister i politiken (Maestosi et al., 2021, s.8–9).

3.2 Missionens målsättning

Den europeiska gröna givenens målsättning är att till år 2030 reducera koldioxidutsläppen med 55%, och till år 2050 minska dem ännu mer och ha ett nollutsläpp av ämnet (Roversi et al., 2022, s.294–295.). Eftersom missionen är en del av den europeiska gröna given, är dess mål till år 2050 också att uppnå klimatneutralitet i samtliga städer i Europa. Det ska ske genom att städerna genomför en strukturell förändring och förhoppningsvis kommer samtliga 100 utvalda städer vara klimatneutrala till år 2030. De utvalda städerna kommer sedan fungera som en illustration, och därmed ta med funktionella innovationer, till Europas övriga städer. Missionens mål är att driva den europeiska gröna given framåt och därmed uppnå målen för en hållbar utveckling (Shabb et al., 2022, s.1–2). Målet är speciellt betydelsefullt eftersom det kommer förbättra hälsan och välbefinnandet bland Europas medborgare (Maestosi et al., 2021, s.7–8).

För att missionsstrategin ska resultera i så gynnsamma mål som möjligt, behöver målsättningarna uppfylla flera kriterier; 1) målsättningarna vara målinriktade, 2) målsättningarna behöver vara tydligt definierade, strukturerade och med utarbetade tydliga delmål (Shabb et al., 2022, s.4–5), vilket beror på att när en bred målsättning har formulerats är det stor risk för innovatörer att ta egna vägar och målet i stället baserat på egenintresse (Mazzucato, 2018, s.804–805), 3) Tidsramen för uppdraget ska vara definierat och resultaten måste vara möjliga att mäta och 4) målen behöver vara realistiskt ansluten till aktörerna - dess innovationer, tillvägagångssätt och åtgärder. Genom att städerna har deklarerat sådana ambitiösa mål har det tagit klimatinnovationen framåt. Dessutom influerar det andra städer i, och utanför, Europa att bygga vidare på aktiviteterna och åtgärderna inom klimatarbetet – vilket resulterar i en förbättring av både miljö och klimat (Shabb et al., 2022, s.4–5). En annan målsättning som uppdragsstrategin bygger på är att inkludera medborgarna och samhället på ett mer centralt sätt än tidigare (Roversi et al., 2022, s.295).

3.3 Utmaningar och möjligheter med strategin

Kern (2019) påpekar att många stora städer redan har påbörjat hållbarhetsarbetet och minskat deras utsläpp. De stora städerna är därför viktiga aktörer för att uppnå klimatneutralitet. Däremot menar författaren att de flesta små och medelstora kommunerna i Europa inte tagit samma initiativ i klimatarbetet, som de stora städerna, och att de är lite förbisedda (Kern, 2019, s.126). Annan kritik som missionsstrategin har fått är att det kan finnas olika resonemang om hur utveckling och genomförande av klimatarbetet ska gå till, och att det därmed kan vara tidskrävande att nå konsensus mellan olika styrvågar (Shabb et al., 2022, s.3–4).

Europeiska Kommissionen (2020) publicerade en officiell rapport ”100 climate-neutral cities by 2030 – by and for the citizens” som syftar till att beskriva en bakgrund till uppdraget samt en plan för hur uppdraget ska uppfyllas till år 2030 (Europeiska Kommissionen, 2020). Rapporten har mottagit en del kritik eftersom den innehåller en rad ottydligheter; svaga ramverk för hur både medborgarinkludering och flernivåstyrning ska implementeras i praktiken samt växlande begreppsanvändningar (Shabb et al., 2022, s.3–4).

Fortsättningsvis beskriver Radoykova (2017) både en rad utmaningar och möjligheter med att inkludera medborgarna i missionen på det centrala sätt som EU-kommissionen föreslår. Å ena sidan kan medborgarna uppfattas som naiva och orealistiska, och det återstår en risk att de väljer personliga intressen när de inkluderas i beslutsprocesserna. En annan utmaning är att missionen kringgår de nationella regeringarna, och riktar sig främst mot städer, vilket kan förstärka känslan av ett demokratiskt underskott. Det beror på att medborgarna kan uppleva att EU tagit makt från deras nationella myndigheter och därmed skapar en större misstro gentemot både EU och missionen. Å andra sidan ges medborgarna möjligheten att själva uttrycka sin vilja och mål, vilket kan resultera i att medborgarna känner en större tillhörighet till EU som institution och känslan av ett demokratiskt underskott minskas. Genom medborgarinkludering kan också den sociala sammanhållningen av lokalbefolkningen förbättras. Med det menas att lokalbefolkningen kan effektivisera och uppnå långsiktiga lösningar till de lokala behoven – genom att uppgradera sina färdigheter, förmågor och öka viljan till ömsesidig förståelse (Radoykova, 2017, s.101–103).

3.4 Tidigare implementering av EU-initiativ

Nedan presenteras tidigare implementering av EU-initiativ, både Horisont 2020 och Horisont Europa. Avsnittet avslutas med lärdomar och reflektioner som tagits del av för att implementera EU-kommissionens mission.

3.4.1 Horisont-projekten (Horisont 2020 och Horisont Europa)

Horisont Europa är EU-kommissionens nuvarande ramprogram för forskning- och innovation. Programmet stödjer finansiering till olika innovationsprojekt och under olika skeden i projektens innovationsprocess (Rodionova et al., 2020, s.3). Horisont 2020, som är ett multinationellt forskningsprogram, har bidragit med finansiellt stöd till över 150 000 vetenskapsmän och deltagit i fler än 30 000 projekt (Abbott, 2020, s.371). När Horisont 2020 lanserades var programmet av ny karaktär jämfört med tidigare initiativ, och syftade till att leverera resultat som kunde påverka människors liv till det bättre. Programmet är uppbyggd på tre grundpelare av stöd: 1) Stöd till utmärkande vetenskap, 2) Stöd till industriellt ledarskap och 3) Stöd till forskning för att angripa samhällsliga utmaningar. Med samhällsliga utmaningar syftades till att bemöta sju utmaningar; demografisk hälsa, livsmedelssäkerhet, ren och effektiv energi, smarta och gröna transporter, miljö, inkluderande samhällen och trygga samhällen

(Salmelin, 2013, s.4–5). Horisont Europa är en fortsättning av arbetet som tidigare gjorts inom ramen för Horisont 2020, och programmet ska bygga vidare på de framgångar som Horisont 2020 har uppnått. Horisont Europa syftar därmed på att behålla några framgångar från Horisont 2020 samtidigt som programmet bygger vidare på, och introducerar nya, funktioner. Ett av de främsta syftena med Horisont Europa är att stärka EU:s vetenskaps- och tekniksektorer och därigenom hålla kvar en konkurrenskraftig position inom forskning och innovation på marknaden globalt. Programmet pågår mellan åren 2021–2027 (Thomas, 2019, s.5).

3.4.2 Lärdom och reflektion av tidigare EU-initiativ

EU-kommissionens fokus på städer i klimatomställningen är inte en nyhet utan har genomsyrat flera tidigare Horisont 2020-projekt. Däremot har tidigare projekt inte resulterat i det genomslag som krävs för att klara klimatmålen. Problematiken uppstår i den praktiska implementeringen eftersom djärva initiativ som krävs i klimatomställningen tenderar att urvattnas i processen när det gäller att omvandla ord till handling (Isaksson & Hagbert, 2020, s.84). Samtidigt har de tidigare Horisont 2020-projekten lett till vissa framsteg, som Horisont Europa byggt vidare på (Thomas, 2019, s.5).

Missionen har uppmärksammat behovet av medborgarinkludering i klimatomställningen, vilket kan ses som en del i en genomgående trend i EU att öka medborgarengagemanget. Medborgarengagemang i sig är inte en nyhet, utan har funnits i många tidigare initiativ och implementerats i flera länder i Europa (Lakomy et al., 2020, s.1). Det viktiga är att inkludera alla samhällets aktörer har poängterats ut och involverar förändringar i såväl mänsklig handling som sociala strukturer, det vill säga idéer, normer och praktiker. Gällande normer har transporter, energi, stadsstrukturer bevisats vara viktiga förutsättningar i omställningsarbetet (Isaksson & Hagbert, 2020, s.84–85). Med andra ord så är faktorerna som visat sig vara nödvändiga inom miljö- och klimatarbetet, och de faktorer som skapar förutsättningar för klimatomställningen (såsom teknik- och innovativa lösningar), kända genom tidigare forskning (Maestosi et al., 2021, s.8).

Anledningen till att tidigare EU-initiativ inte fått det genomslag som krävs i klimatomställningen är för att de byggt på sektorsinnovation, vilket innebär att tvärasektoriellt samarbete begränsas. Eftersom de flesta projekt som finansieras genom Horisont 2020 också är

projekt-baserade, det vill säga har tydliga projektfaser och ett tydligt avslut, har lärdomarna från projekten inte alltid skalats upp och integrerats i städernas vardagliga verksamhet. Huruvida städer tar tillvara lärdomar från tidigare projekt beror till stor del på hur de har riggat sig organisatoriskt. Eftersom missionen utgår från städernas egna förutsättningar, borde den leda till ökad genomförandegrad. Samtidigt är missionens möjlighet att leda till klimatneutralitet till 2030 beroende av hur städerna lyckas med deras egen organisatoriska omställning (Shabb et al., 2022, s.2).

4. Teori

I följande avsnitt kommer uppsatsens teoretiska utgångspunkt, styrningsmentalitet, att presenteras. Till en början presenteras teorins innebörd, följt av makt och maktens betydelse inom teorin. Avsnittet avslutas med en beskrivning för hur teorin kommer att tillämpas i den här studien.

4.1 Styrningsmentalitet

Styrningsteori (*eng. governmentality*) introducerades av den franska filosofen Michel Foucault runt 1970-talet, när han studerade politisk makt (Rose et al., 2009, s.1). Begreppet 'governmentality' motsvarar regering (*eng. government*) och mentalitet (*eng. mentality*), vilket antyder styrning genom mentaliteter (Dean, 2010, s.24–25). Begreppet brukar därför kallas styrningsmentalitet i svenska sammanhang, vilket kommer användas fortsättningsvis i den här studien. Dean (2010) beskriver en kort definition av regering som;

[...] Government is any more or less calculated and rational activity, undertaken by a multiplicity of authorities and agencies, employing a variety of techniques and forms of knowledge, that seeks to shape conduct by working through the desires, aspirations, interests and beliefs of various actors, for define but shifting ends and with a diverse set of relatively unpredictable consequences, effects and outcomes.

(Dean, 2010, s.10).

Citatet indikerar på att regeringen är en rationell verksamhet, som genom olika tillvägagångssätt försöker framkalla ett beteende hos människor, på individ- eller gruppnivå, som i slutändan resulterar i redan tidigare bestämda mål. Kortfattat innebär det att påverka människors handlingssätt (Fraser, 2020, s.440–441), något som Foucault kallade "the conduct of the conduct" (*sv. Beteendets uppförande*) (Dean, 2010, s.19–20). Med avsikt att förtydliga operationaliseringen av makt i demokratiska samhällen (Walters, 2012, s.28), utgår teorin styrningsmentalitet från Foucaults definition och hans maktbegrepp (Ibid., s.1). Foucault avsåg att förstå hur makt tillämpas i moderna samhällen (Ibid., s.28), där han var speciellt intresserad av frågorna 'hur bedrivs makt?' och 'är makt legitim eller inte?' (Dean, 2010, s.19). I avsnitt 4.2 kommer därför Foucaults maktteori, maktens betydelse, och vilken roll den spelar i styrningsmentalitet förklaras.

Liberalismen har varit en central del till styrningsmentalitet och till skillnad från många andra, betraktade Foucault inte liberalismen som en ideologi. Foucault ansåg att det utgjorde en politisk rationalitet, det vill säga ett sätt att uppnå särskilda mål. Liberalismen skiljer sig från regeringen eftersom regeringen anser att mänskligt beteende bör styras, medan liberalismen anser att makten från regeringen kan hindra människors rättigheter och fria vilja. Liberalismen är på så vis en kritik av en överdriven regering (Rose et al., 2009, s.2–3). Med anledning över att regeringen ”styr” människorna, kan det ifrågasättas huruvida det är moraliskt att ta ifrån människor deras fria vilja att bestämma över sig själva. Svaret för ifrågasättandet är simpelt; för folket kommer teorin fungera som en självreglering och från regeringens sida som en moralisk aktivitet. Det beror på att regeringen, som antas känna till lämpligt och ansvarsfullt beteende hos individer, skapar förutsättningar och formar normer till människor som sedan tar egna val, har sin egen vilja och kan uppföra sig precis som de vill (Dean, 2010, s.20–21). Rose (2009) hävdar också att den här slags styrning minskar tvånget och i stället använder tekniker som handlar om att forma människornas egen vilja. Teknikerna används enbart som ett sätt för att rikta människornas handlingssätt (Rose et al., 2009, s.8).

4.2 Foucaults maktbegrepp

’Makten’, eller mikromakten, som Foucault syftar på fokuserar på människorna inom det samhällseliga vardagsplanet. Mikromakten har utvecklats i två olika riktningar; disciplinär makt och reglerande makt (Månsson, 2010, s.360). Nedan kommer båda inriktningarna beskrivas.

Med inspiration från Jeremy Benthams modell av det panoptiska fängelset, illustrerar Foucault hur den disciplinerade makten har satt sin prägel på det nutida samhället (Foucault, 2017, s.18). *Den disciplinära makten* syftar i huvudsak på att, som det låter, disciplinera den mänskliga kroppen (Månsson, 2010, s.360). Med det menas att människan är både föremål och verktyg där disciplinär makt frambringar individers rörelsemönster och handlingsmönster. Makten bygger på tre förutsättningar; hierarkisk övervakning, normaliserande sanktioner och en examinationsprocess. Med den hierarkiska övervakningen avses att disciplin kräver ett arrangemang där det finns en kontrollör som kan säkerställa individers disciplin genom översyn. Det kan till exempel utövas på arbetsplatser, där en person har en övervakande roll över sina medarbetare (Foucault, 2017, s.216–219). Normaliserande sanktionen innebär, som

fortsättning till den hierarkiska övervakningen, att individer ska internalisera samhällets bild på när ett uppförande tolereras eller inte. Med det menas att sanktionerna har i uppgift att bevara den befintliga ordningen och minska oacceptabla beteenden. Kortfattat innebär den normaliserande sanktionen att, genom användning av ett straffsystem, normaliserar man vad som kan anses som acceptabelt och inte acceptabelt (Ibid., s.227–232). Avslutningsvis kommer den tredje förutsättningen, examination, som är en kombination av hierarkisk övervakning och normaliserande sanktioner. Genom kombinationen av de båda förutsättningarna skapar det en möjlighet till att kvalificera, indela individer i klasser och utöva bestraffning. Som resultat individualiseras människorna och det blir enklare att differentiera, belöna och bestraffa individer (Ibid., s.235).

Den reglerande makten går bortom individnivå och syftas till befolkningen som en helhet. Skillnaden mellan den reglerande makten och den disciplinära makten är att i stället för rättsuppfattning, lagar och bestraffning (disciplinär makt) använder sig av metoder såsom administrativa tekniker, normalisering utan lag men med en kontroll (reglerande makt). För att kunna använda den här sortens makt på ett effektivt sätt behöver man enligt Foucault frikalla djupt inrotade föreställningar som lokaliserar makten till den statliga atmosfären. En väsentlig sammanhörande del för att uppnå det behöver synen på de sociala institutionerna förändras. De sociala institutionerna styr inte människor fullständigt, utan Foucault menar på att behärskandet av individer rättare uttryckt är ett möjligt slutresultat. Vidare menar Foucault på att makt är förekommande i samtliga relationer, och kan tolkas som en neutral kapacitet som kan förändras och påverkas (Månsson, 2010, s.360).

Den här studien fokuserar på om och hur missionen skapar förutsättningar för en ny slags styrningsmentalitet i städer, där medborgarna har mer hållbara vanor och beteenden. Eftersom arbetet med missionen redan påbörjats på lokal nivå, kommer den här studien också att undersöka huruvida missionen redan lett till förändrade styrningssätt i de tre svenska städer som deltar i studien. Enligt Rose et al. (2009) är makt och hur den distribueras i samhällen en central del i styrningsmentalitet (Ibid., s.1). Den här studien kommer därför att undersöka huruvida nya maktförhållanden har uppstått genom missionens uttalande målsättning om att inkludera medborgarna i arbetet mot en klimatomställning och som en central del i klimatkontrakten. I

följande sektioner kommer den reglerande makten studeras empiriskt genom att fokusera på vilka normer städerna etablerar genom klimatkontraktets makt.

5. Material och metod

I studien genomfördes en dokumentanalys på officiella uttalanden från städerna, det vill säga: de svenska klimatkontrakten, uttalanden på VC hemsida samt pressmeddelande städerna har gjort angående deras arbete med missionen. Dokumentanalysen kompletterades med tre intervjuer med miljöstrategiska ledare, en från varje deltagande stad. Intervjuerna genomfördes i syfte att ställa frågor om texterna som redan hade analyserats i dokumentanalysen, samt för att få en djupare förståelse för städernas hållbarhetsarbete. Genom dokumentanalysen kunde den här studien undersöka städernas formella kommunikation kring missionen och VC-programmet. Eftersom det europeiska klimatkontraktet påbörjades i mitten av 2022 (Europeiska Kommissionen, u.åb), men inte publicerats ännu, kompletterades dokumentanalysen med intervjuer för att få tillgång till icke-publicerad information. På så vis kunde studien triangulera data från dokumentanalysen och samtidigt få svar på frågor som inte framkommit i texterna. Med hänsyn till studiens syfte anser jag att en kombination av dokumentanalys och intervjuer är de bästa metoderna, då de kompletterar varandra. Intervjuerna begränsades till tre, vilket kunde motiveras med att arbetsstrukturerna för genomförande av missionen fortfarande håller på att byggas och det endast är ett fåtal experter av intresse som kan besvara den här studiens forskningsfrågor. I syfte att hålla städerna och intervjupersonernas identitet konfidentiell kommer länkar till de ursprungliga dokument samt lista på respondenter presenteras i ett separat nyckeldokument. Städerna har anonymiserats eftersom det inte bedöms vara relevant för studiens resultat att benämna vilka städer som deltagit. Eftersom det också endast är sju svenska städer som deltar i missionen, och det är en handfull personer som leder det arbetet lokalt, hölls respondenternas identitet konfidentiell. Samtliga respondenter i studien definieras som miljöstrategiska ledare eftersom de är högt uppsatta tjänstepersoner, som arbetar med det praktiska genomförandet av städernas hållbarhetsarbete.

5.1 Dokumentanalys

Idag har vi tillgång till enorma mängder information via texter och dokument i olika former. Gemensamt för alla texter är att de i någon mening uttrycker en företeelse i samtid, och på något sätt påvisar relationer mellan individer och grupper av människor. Texter kan därför betraktas som betydelsefulla analysföremål (Boréus & Bergström, 2018, s.17). Centralt för dokument- eller textanalyser är ofta begreppet makt, och det är därför viktigt med konceptualisering av

uttrycket. Foucault och hans maktteori, som tidigare beskrivits, ansåg att makt kunde lokaliseras till människor och deras självdisciplin samt människor emellan. Anledningen till att texter är intresseväckande ur ett samhällsvetenskapligt synsätt beror på att texterna reflekterar både eftertänksamma och obetänksamma idéer, skrivna och mottagna av människor, som kan återge, styrka och/eller ifrågasätta makten (Ibid., s.20). Den här studien kommer genomföra en kvalitativ tematisk innehållsanalys, både på texterna och på intervjuerna. Det grundar sig i att studien har syftat till att undersöka mönster i de enskilda städerna som kan hjälpa till med att besvara forskningsfrågan, det vill säga mönster om tolkning och implementering (Ibid., s.51). Den här studien kommer ha en induktiv ingång till texterna, det vill säga en öppen och utforskande ingång där den empiriska data studeras, varpå en slutsats bildas (Kvale & Brinkmann, 2014, s.238).

5.1.1 Urval av empiriskt material

För att få en övergripande blick över städernas officiella uttalanden har urvalet av dokument baserats på nio texter, tre för varje stad. Från varje stad kommer det innehålla ett klimatkontrakt, ett uttalande från städerna själva på VC-hemsida samt ett övrigt uttalande. Anledningen till att den här studien har valt att fokusera på tre olika texttyper beror på att de har olika avsändare, olika syften och riktar sig till olika målgrupper. Genom att analysera de tre olika texttyperna ökar det trovärdigheten hos insamlade data. Totalt nio dokument, och 82 sidor, kan anses rimligt i relation till studiens utforskande karaktär. I beaktande av att de europeiska klimatkontrakten ännu inte är fullt klargjorda, kommer den här studien att fokusera på de svenska klimatkontrakten inom VC-programmet. Syftet med de svenska kontrakten är att de ska vara föregångare till de europeiska, men det har ännu inte visats sig om det har varit lyckat eller inte (Viable Cities, u.åd). De olika texttyperna beskrivas ytterligare nedan;

Klimatkontrakten är ett samarbetsdokument mellan olika aktörer där städerna själva beskriver bland annat deras ambition, problembeskrivningar, åtgärder och mål. Klimatkontrakten är ett verktyg för städerna i deras klimatarbete som tas fram i samarbete med VC. Genom klimatkontrakten formaliserar städerna sitt samarbete med VC, vilket gör det till en viktig källa att beakta för att bättre förstå städernas klimatarbete. VC-programmet ska göra det enklare för städerna att få tillgång till nationell finansiering genom att fungera som ett slags bevis för

städernas klimatåtaganden. Det betyder att det inte kommer att finnas någon kritisk information i klimatkontrakten. VC klimatkontrakt är det närmsta som finns till de kommande europeiska klimatkontrakten, vilket gör att de ger en bra indikation över vad som kan förväntas av de europeiska klimatkontrakten när de är färdiggjorda. Samtidigt går det inte att förvänta sig att de båda klimatkontrakten kommer att vara identiska. När städerna formulerar sitt klimatkontrakt följer de en mall, med likadana rubriker för samtliga verkande städer. Klimatkontrakten har ett omfattande antal kategorier, vilket gör att den som läser får en tydlig överblick över vad städerna avser att genomföra inom ramen för kontraktet. Å ena sidan kan rubrikerna medföra att delar av städernas hållbarhetsarbete som inte lätt kan kategoriseras inom rubrikerna förbises och därför saknas i klimatkontrakten. Det är också städerna själva som lägger in informationen, vilket kanske inte speglar hur deras hållbarhetsarbete faktiskt bedrivs i praktiken. Samtidigt gör standardiseringen av rubriker att det blir enklare att jämföra mellan städerna och mot den valda teorin, Foucaults styrningsmentalitet. Vidare uppdateras klimatkontrakten varje år, vilket gör att eventuella felsteg kan upptäckas och revideras i nästa års klimatkontrakt. Det i sig kan anses vara en kvalitetssäkring av klimatkontrakten och deras legitimitet, även om en sådan kronologisk jämförelse inte gjorts inom ramen för den här studien (Klimatkontrakt 1,2 och 3).

Uttalande av städerna på *VC hemsida* följer ingen mall som klimatkontrakten gör, och är därmed en aning mindre formella än klimatkontrakten. Däremot indikerar samtliga tre städers uttalanden om missionens betydelse i någon mening och vilken roll som missionen kommer spela i deras stad. Det blir ett sätt för städerna att visa dedikation till projektet och VC även om texterna ska förstås mot bakgrund av att de är publicerade på VC-hemsidan. Uttalandena har liknande syfte som klimatkontrakten men riktas i högre grad mot allmänhet och andra innovationsaktörer i syfte att förmedla kort information om de utvalda städerna och projektet. Eftersom uttalandena är av så kort karaktär ger det en snabb överblick över vad städerna själva anser är viktigt att lyfta fram inom deras klimatkontrakt och samarbetet med VC. Det gör det enklare för den som läser att förstå prioriteringarna samtidigt som det heller inte kommer ge en kritisk bild av svårigheter som städerna upplever i deras praktiska hållbarhetsarbete. Det korta uttalandet ger heller ingen utförlig bild av städernas hållbarhetsarbete (Viable Cities 1,2 och 3).

Övriga uttalanden i pressmeddelanden som städerna själva har framfört kan anses vara minst formella av texttyperna som beskrivits, eftersom texterna är mindre strukturerade och är främst

baserade på frågor som ställs och besvaras av en intervjuperson. I pressmeddelandena uttrycker städerna sin förväntan över vad som ska komma i nära framtid och betydelsen för deras stad att medverka i missionen. Städerna skickar ut pressmeddelandet brett i syfte att; förklara för medborgarna varför de lägger resurser på projektet, till näringslivet, akademi och civilsamhällsorganisationer för eventuella samarbeten och till övriga i syfte att främja städernas varumärken. Eftersom pressmeddelandena publiceras på städernas hemsida, i syfte att nå ut brett i städerna är materialet mer pedagogiskt formulerat än de övriga två texttyperna för att underlätta spridning av informationen och för att bygga städernas varumärke. Pressmeddelandena ger därför en bra inblick i vad städerna själva har för intentioner med missionen och hur de rationaliserar sitt eget deltagande. Samtidigt kan informationen som ges i ett pressmeddelande ge intryck av att klimatomställningen är mindre komplex än vad den faktiskt är. Städerna kommer heller inte att publicera kritisk information i sina egna pressmeddelanden; de formulerar snarare sina narrativ för att vara i linje med det varumärke de försöker bygga (Pressmeddelande 1, 2 och 3).

Det skrivna materialet är inte speciellt kritiskt eftersom de illustrerar förväntningarna på VC-samarbetet och det vore oklokt att kommunicera tvivel i det här skedet. I de tre texttyperna ligger fokus snarare på hur städerna kan klara klimatomställningen och hur de ska lösa de utmaningar de står inför tillsammans med VC. Även om texterna är skrivna på ett icke-kritiskt sätt så ger de en insyn i förväntningarna på VC-samarbetet från de olika avsändarna. Eftersom texttyperna har liknande budskap så ger det en ökad trovärdighet till resultatet från textanalysen. Genom att komplettera studien med intervjuer är det möjligt att få insyn i eventuella praktiska hinder och få en helhetsbild över städernas arbete med VC och missionen. Respondenterna har större insyn i processen på marknivå och kan därför ha en mer kritisk hållning till hållbarhetsarbetet. Däremot finns det fortfarande en risk att respondenterna trycker på framgångar, i stället för komplikationer och svårigheter, i städernas hållbarhetsarbete eftersom de själva jobbar för klimatomställningen ska lyckas. Genom att anonymisera respondenterna minskar den risken, även om den inte helt kan bortses ifrån.

5.1.2 Guide av tematisk innehållsanalys

Innehållsanalysen startade med att jag ögnade igenom samtliga dokument för att få en slags övergripande helhetsbild av dem, där anteckningar av tankar och idéer skrevs ned av det första

intrycket. Därefter lästes texterna igenom mer noggrant ytterligare två gånger. Kodningen startade genom att relevanta delar för att besvara frågeställningen markerades. I den här studiens fall var det ord, begrepp, meningar eller längre stycken som ansågs vara relevanta och som markerades i olika färger (en färg för varje tema). Kodningen fullbordades genom en manuell kodning, vilket grundade sig i att en manuell kodning lämpar sig bäst vid när komplicerade tolkningar ska genomföras (Boréus & Bergström, 2018, s.58). När texterna hade undersökts flertal gånger och jag ansåg att det inte var något mer som behövde kodas, fortsattes analysen genom att utse de koder som ansågs vara mest relevanta för att besvara frågeställningen. Koderna grupperades därefter enligt åtta olika teman, fyra för textanalys och fyra för intervjutranskriberingen. Kategorierna som utsågs i textanalysen namngavs till; centrala punkter i hållbarhetsarbetet, styrning och ledning, tolkningar av projektet och arbetsplanering. Kategorierna som urskildes från transkriberingen var; klimatkontraktets innebörd, synen på VC-programmet och missionen, samarbete och medborgarinkludering samt utsläppskällor och normer.

5.2 Intervjuer

Intervjuer är lämpliga för att förstå respondenternas unika synvinkel, vilket är betydelsefullt i den här studien eftersom den undersöker tolkning och implementering av missionens arbetsätt (Kvale & Brinkmann, 2014, s.17). Intervjuer kommer att hållas med tre miljöstrategiska ledare som kommer intervjuas om deras expertis, tankar och reflektioner.

5.2.1 Förberedelser inför intervjun

Efter dokumentanalysens fullbordande övergick jag till att fokusera på genomförande av intervjuerna. I intervjuprocessen utgick jag från Kvale & Brinkmanns (2014) ”sju stadier i en intervjuundersökning” (Kvale & Brinkmann, 2014, s.144). Eftersom *tematisering* var intervjuprocessens första uppgift började förloppet med att formulera intervjuernas syfte. Steg två i intervjuprocessen är *planering*, där forskaren planerar vilken kunskap som ska erhållas från respondenterna och hur moraliska konsekvenser ska hanteras. Den kunskap som den här studien avser att behandla är språk, eftersom intervjuerna kommer analyseras från språkbruket och språkets uppbyggnad (Ibid., s.79). De moraliska konsekvenserna i intervjun anses vara anständiga. Det beror på att ingen personlig information kommer framkomma, och både

städerna och respondenterna är konfidentiella. Däremot finns det fortfarande en risk för bristande anonymitet då det både är ett begränsat antal städer i Sverige som medverkar i missionen och VC-programmet, och därmed även ett begränsat antal personer av intresse för intervjuprocessen. Respondenterna har blivit informerade om riskerna, och har ändå valt att medverka i studien. Planeringen av intervjun bestod också av att förbereda intervjuguider (Bilaga 1, Bilaga 2 och Bilaga 3). Den första delen av intervjuguiden ägnades till frågor som samtliga städer kunde besvara, medan de sista frågorna var riktade till de enskilda städerna och deras lokala förutsättningar – därav tre intervjuguider. Det lämnades utrymme för studien att gå den planerade riktningen, samtidigt som det fanns möjlighet att ställa följdfrågor när otydligheter uppstod. Intervjun var med andra ord semi-strukturerad. Frågorna ställdes med både låg grad av standardisering och låg grad av strukturering. Med det menas att frågorna var anpassade efter intervjusituationen och under intervjutillfället ställdes följdfrågor och övriga frågor som kunde tänkas på under intervjutillfället. Frågorna var öppna och fria så att intervjupersonen kunde känna en trygghet, och svara med åsikter och egna erfarenheter (Patel & Davidsson, 2019, s.98). Två av respondenterna begärde att få tillgång till intervjufrågorna innan intervjun, medan den sista hörde frågorna för första gången under intervjutillfället. Därefter startade steg tre, *intervjun*.

5.2.2 Utförandet av intervjun

Intervjun startades med att välkomna respondenterna, presentera sig själv och förklara studiens syfte. Först informerades respondenterna om att intervjun spelades in för transkriberingssyfte samt att de har möjlighet att avbryta intervjun eller inte besvara en fråga om de skulle känna sig obekväma. Vidare förklarades hur deras anonymitet skulle säkras i studien. Samtliga respondenter godkände förutsättningarna. Därefter startades inspelningen, och de förberedda frågorna ställdes enligt tratt-tekniken (Kvale & Brinkmann, 2014, s.172).

5.2.3 Efter intervjun

Efter intervjun påbörjades analysarbetet genom att utföra en *utskrift av intervjun*. Genom transkriberingen, det vill säga steg fyra, översätts intervjun från talspråk till skriftligt språk (Kvale & Brinkmann, 2014, s.144). Beroende på vilken inriktning som intervjun har kan utskriften genomföras på olika sätt. Jag valde att transkribera på ett formellt skriftligt sätt. Resonemanget grundas i att intervjuerna är relativt långa, cirka 160 minuter totalt, och det

ansågs därför inte vara resursmässigt motiverat att transkribera ordagrant eftersom det inte skulle bidra något extra till att besvara den här studiens frågeställning (Ibid., s.223). En av städerna begärde att godkänna transkriberingen efter intervjun. När allt material var insamlat, utskrivet och godkänt var det aktuellt med steg fem av intervjuprocessen, att välja analysmetod för intervjun. Materialet som är insamlat från intervjuerna ansågs vara mest lämpligt till en tematisk innehållsanalys, med anledning av att bryta ned ett stort textmaterial (transkriberingen) i mindre delar och därefter kunna jämföra mellan studiens tre deltagande städer (Boréus & Bergström, 2018, s.50). Innehållsanalysen utfördes på samma sätt som beskrivits under avsnitt 5.1.2. Nästa steg, steg sex, var att bedöma intervjuernas reliabilitet och validitet. Validiteten ansågs vara god eftersom intervjuerna mätte det de avsåg att mäta. Reliabiliteten däremot ansågs vara lägre - inte med anledning av resultatets kvalitet eller själva intervjun, utan att projektet är pågående och arbetsstrukturerna förändras. Det betyder att några maktförhållanden, utmaningar och styrningsmentaliteter som beskrevs under intervjutillfället kan komma att förändras inom kort, och samma frågor vid en annan tidpunkt kan därmed ge annorlunda svar (Kvale & Brinkman, 2014, s.295). Steg sju kommer att presenteras nedan (Kvale & Brinkmann, 2014, s.144 – 145).

6. Resultat och analys

Studiens resultat kommer delas upp i två avsnitt; resultatet från texterna och resultatet från intervjuerna. Båda resultaten kommer presenteras på samma sätt, med fyra teman vardera.

6.1 Dokumentanalysens utfall

Från de utvalda dokumenten kunde det urskiljas fyra teman; 1) centrala punkter i hållbarhetsarbetet, 2) styrning och ledning, 3) tolkningar av projektet och 4) arbetsplanering. Från de textdokument som valts ut för den här studien gick det inte att urskilja speciellt stora skillnader mellan städerna, utan samtliga städer ansåg sig själva agera som förebilder i hållbarhetsarbetet. Några av städerna ansåg sig själva också vara ledande inom olika områden inom klimatomställningen. Nedan presenteras textanalysens fyra teman i detalj.

6.1.1 Centrala punkter i hållbarhetsarbetet

Utifrån de utvalda texterna går det att urskilja några delar som är mer centrala i städernas hållbarhetsarbete och som de alla var överens om. Till en början har vi *medborgarinkludering* och *samarbete mellan alla aktörer*, som har varit en viktig del i både den här uppsatsen och samtliga städers arbete. För att uppnå målet om klimatneutralitet i städer har det pekats återkommande i dokumenten på väsentligheten av att inkludera samtliga aktörer på arenan för att lösa en sådant komplex utmaning som klimatomställningen utgör. Utmaningen kräver att alla individer bidrar med det de kan. För att dessutom ta del av varandras tankar och idéer kräver det en utvecklad *dialog och kommunikation* mellan intressenterna, något som både VC och missionen syftar till att bidra med. I kommunikationen kring missionen har det varit tydligt att EU-kommissionen tänker sig ett nytt förhållande med medborgarna, där medborgarna ska vara centrala i genomförandet av missionen. Deras inkludering ska inte bara omfatta att informeras om beslut som tas, utan de ska själva få vara med och definiera problemen och lösningarna till klimatomställningen (Europeiska Kommissionen, u.åc). Den här typen av medborgarinkludering och samskapande är betydligt mer långtgående än tidigare praxis och innebär i princip en omfördelning av den reglerande makten i samhället och i den demokratiska processen, vilket förväntas leda till större genomslag för missionen.

En annan central del av hållbarhetsarbetet är att samla in information och skapa *kunskap* om ytterligare faktorer som kan påverka genomförandet av hållbarhetsarbetet. Det kan dels ske via den dialog och kommunikation som visats vara central, men de utvalda städerna har också påpekat den möjliggörande rollen av *digitalisering*. Genom digitalisering kan information samlas in och användas på ett nytt, innovativt sätt. Digitalisering möjliggör också att större volymer av betydelsefull information kan tillgängliggöras, vilket i sin tur kan bidra till klimatomställningen. Den sista centrala punkten som identifierats i dokumenten var *stödfunktioner och verktyg*. Baserat på städernas texter kunde det identifieras flera stycken, däribland: innovationsteam, uppföljningsverktyg, synen på klimatkontraktet, teknikutveckling, digitalisering och samverkan med andra aktörer.

6.1.2 Styrning och ledning

På grund av missionens omfång, det vill säga med målet om att städerna ska nå klimatneutralitet till 2030, är strukturen för hur hållbarhetsarbetet organiseras viktigt. Missionen kan leda till en effektivisering av hållbarhetsarbetet, där det bedöms vara viktigt att ha en ledning som kan ”prioritera och följa upp arbetet på ett effektivt sätt” (Klimatkontrakt, Stad 1, s.6) och ”driva och samordna strategierna” (Klimatkontrakt, Stad 2, s.4) för att öka genomförandegraden. Det är tydligt att städerna har olika idéer om vilken roll som styrningen och ledningen ska ha för ett effektivt genomförande av missionen. Eftersom styrningsmentalitet dikterar vad men inte hur mentaliteterna skapas kan städerna arbeta mot samma förutbestämde mål men använda olika metoder för styrning och ledning för att ta sig dit.

Vidare måste ledningen kunna strukturera hållbarhetsarbetet på ett funktionellt sätt för alla aktörer, inklusive medborgarna. I textanalysen, speciellt i två städer, identifierades tydliga tecken på missionen som en typ av styrningsmentalitet. Exempelvis; ”Mobilitetsnorm” (Klimatkontrakt, Stad 1, s.10) och ”engagera ’stad 3:s medborgare’ till att göra klimatsmarta val genom nytänkande och positiv kommunikation” (Klimatkontrakt, Stad 3, s.6). Den centrala del som medborgarinkludering och medborgarengagemang har inom missionen har betonats tidigare i den här studien, men i den här textanalysen blir det tydligt att städerna vill försöka skapa en typ av styrning av mentaliteter genom att skapa en norm hos medborgarna som leder till ett mer hållbart beteende. Medborgarna har möjligheten att göra egna val även

fortsättningsvis, men genom missionen hoppas städerna styra in medborgarna mot mer hållbara alternativ som i sin tur bidrar till klimatomställningen.

6.1.3 Tolkningar av projektet

Tolkningen av projektet kan delas in i två delar; 1) uppdragets syfte och 2) uppdragets innebörd. *Syftet med uppdraget* var städerna, enligt texterna, relativt överens om. Citateten ”[...] förbättra städernas förmåga att hantera de komplexa beslutssituationer som uppstår och finna lämpliga åtgärder för minskade utsläpp” (Klimatkontrakt, Stad 3, s.12) och ”[...] innebär ett särskilt fokus, nya samarbeten och att satsningarna tas till nya nivåer med forskning och digitalisering.” (Pressmeddelande, Stad 3) beskriver städernas syfte med missionen. Samtliga städer i den här studien var förväntansfulla på missionen och att uppdraget skulle ha en annan innebörd än tidigare EU miljö- och klimatinitiativ. Syftet med missionen är att lyfta alla aktörer, på alla nivåer, så att målet om klimatneutralitet till 2030 nås, vilket alltså blir det förutbestämda målet som städerna strävar efter i sin styrningsmentalitet. De 100 utvalda städerna eftersträvar att agera som förebilder i klimatsatsningen, vilket innebär att de förväntar sig stöttning från alla aktörer; EU, staten, myndigheter, företag, näringsliv etcetera. Det innebär att ett annat syfte med missionen är att ”analysera och identifiera vilka förutsättningar och åtgärder som måste utvecklas” (Viable Cities, Stad 1).

Innebörden av uppdraget har, enligt städerna, flera betydelser. Den huvudsakliga innebörden och målet är såklart att åstadkomma klimatneutralitet i missionens städer till år 2030. En annan innebörd av missionen är att uppdraget ger upphov till nya möjligheter. Det innebär att det finns nya lärandemöjligheter, deltagande i pilotprojekt, vilket innebär att ”Städerna får [...] skraddarsydd rådgivning och nya möjligheter till nätverkande, erfarenhetsbyte och stöd för att få engagera medborgare i omställningen” (Pressmeddelande, Stad 1) och ”Dela erfarenheter, lära av andra städer och initiera större satsningar på klimatet tillsammans.” (Pressmeddelande, Stad 3). Trots att missionen kommer att leda till nya möjligheter för städerna så genomförs fortfarande hållbarhetsarbetet lokalt och det är städerna själva som måste genomföra nödvändiga klimatåtgärder. Städerna anser därför att missionen blir ett fortsättningsarbete på den verksamhet som de själva redan utför, men med nya möjligheter (Klimatkontrakt 1,2 &3). Till sist är förhoppningarna på missionen att också få ett ökat finansiellt stöd, något som krävs för att genomföra en klimatomställning (Klimatkontrakt, Stad 3, s.27).

6.1.4 Arbetsplanering

I de övriga teman som identifierats har städerna varit relativt lika. Arbetsplaneringen för missionen var det första tema där städerna väsentligt skiljer sig åt. Det finns flera möjliga förklaringar till det. En anledning kan vara att städerna är av olika storlek, från olika geografiska lägen, har olika förutsättningar, behov, arbetsområden och åtgärder som behöver implementeras för att uppnå klimatneutralitet till år 2030. Två av städerna arbetar exempelvis med digitala tvillingar, det vill säga digitala tredimensionella kopior av städerna som används till att simulera hur olika stadsplaneringsåtgärder kan påverka flöden av trafik och människor i städerna (Esri, u.å). Den tredje staden använder sig inte av en digital tvilling, utan utför datainsamling och använder data i stadsplaneringen på ett annat sätt. I dokumenten finns det också likheter mellan hur två av städerna har strukturerat sitt arbete i förhållande till medborgarna, medan den tredje staden har valt en annan väg. Den tredje staden har valt att fokusera sitt arbete med medborgarinkludering på ungdomar med koppling till klimatet eftersom de i framtiden kommer att ha en stor påverkan på hållbarhetsarbetet. Det vill säga, i de andra två städerna är ungdomarna inte en lika tydligt utpekad målgrupp utan de riktar sig till medborgarna som en helhet i stället. Intressant nog hade en av de två andra städerna, som alltså inte uttryckt ungdomar som en specifik målgrupp, hittills arbetat mer aktivt med medborgarinkludering i praktiken än de övriga två. Som tidigare resonerat behöver olikheter i struktur eller arbetsplanering inte ha en effekt på möjligheterna för städerna att skapa en styrningsmentalitet genom missionen.

Vidare skiljde sig städerna åt vad gällde identifierade barriärer för förändring och rådighet. En av städerna har redan identifierat barriärer mot förändring, och hur de behöver åtgärdas för att underlätta för klimatomställningen, i sitt klimatkontrakt. Staden resonerade bland annat att det behövs regel- och lagändringar på finansieringsområdet (Klimatkontrakt, Stad 3, s.27–28). För att förändra hur finansiering tilldelas sökande kommer det också att krävas en förändring av normer på handläggarnivå, det vill säga för de handläggare som bedömer städernas ansökan om att delta i projekt eller erhålla finansiering för klimatåtgärder. Det skulle alltså innebära att missionen inte bara kräver styrningsmentalitet på lokal nivå utan också på nationell- och europeisk nivå. Samtidigt finns också likheter mellan städerna i deras arbetsplanering. Gemensamt för den här studiens utvalda städer var att de hade väldigt tydliga målsättningar och

prioriteringar. Stad 2 uttryckte den höga målsättningen som ” [...] så snabbt som möjligt nå nollavtryck.” (Klimatkontrakt, Stad 2, s.4). Däremot vad deras egna problemområden och prioriteringar var, varierade mellan städerna. Alla städer försöker kartlägga sina utsläpp, för att därefter kunna införa åtgärder för att hantera dessa. Eftersom städerna har olika utsläppskällor ser deras åtgärder olika ut. Utöver det är städerna framtidssökande och de alla uttrycker vad de kommer behöva åtgärda i framtiden för att komma ett steg närmare målet om klimatneutralitet. Dessutom fokuserar samtliga städer på hållbarhet i flera dimensioner; kulturell, social, ekologisk etcetera, vilket krävs när man försöker etablera nya normer i samhället. De anser också att faktorer som digitalisering, mobilitet och elektrifiering är viktiga delar för klimatomställningen. Till sist har samtliga städer också behövt lägga energi och tid på ett nytt område – förberedelser för väderförändringar såsom enorma skyfall och värmeböljor (Klimatkontrakt, Stad 1,2 &3).

6.2 Intervjuresultat

Utöver de fyra teman som framkom i dokumentanalysen, framkom ytterligare fyra teman från intervjuerna; 1) klimatkontraktens innebörd, där det europeiska klimatkontraktet kommer jämföras med det svenska VC-programmet, 2) likheter och skillnader mellan VC & missionen, 3) samarbete mellan samtliga aktörer och 4) utsläppskällor och normer. Nedan presenteras intervjuernas fyra teman i detalj.

6.2.1 Klimatkontraktens innebörd

Uppfattningen för vad klimatkontrakten innebär skiljde sig mellan städerna. En av respondenterna ansåg att det europeiska klimatkontraktet inte låg i den stadens intresse eftersom det svenska, VC-programmets klimatkontrakt, redan täckte de delar av klimatarbetet som ansågs vara av betydelse. Eftersom klimatkontrakten ansåg vara väldigt lika, resonerade respondent 1 att det europeiska klimatkontraktet inte kommer kunna bidra till något ytterligare inom stadens hållbarhetsarbete eftersom staden redan riggat sig lokalt för att genomföra det svenska (Respondent 1). Det europeiska klimatkontraktet skulle då snarare bli en typ av komplettering. Samma respondent (1) såg även en fördel med att VC-programmets klimatkontrakt revideras varje år, så att klimatkontraktet hålls uppdaterat med relevant och aktuell information (Respondent 1). Respondent 3 tyckte precis som respondent 1 att de båda

klimatkontrakten innehållsmässigt är relativt lika, vad gäller genomförandet på lokal nivå. Däremot ansåg respondent 3 att VC-programmet hade en tydligare lokal prägel, medan missionen innehåller starka aktörer såsom EU-kommissionen, vilket skapar en ny nivå av diskussion och samarbete. Vidare ansåg respondent 3, till skillnad från respondent 1, att det var överambitiöst med en revidering av VC-programmets klimatkontrakt varje år.

Respondent 2 var den enda staden som resonerade att de nationella och det europeiska klimatkontraktet inte alls verkar bli så lika som vissa städer förväntar sig. Stad 2 har inte knutit ihop arbetet med det svenska klimatkontraktet och det europeiska på ett lika tydligt sätt som Stad 1 och Stad 3. Även om respondent 2 kunde se likheter mellan klimatkontrakten, vägde olikheterna betydligt tyngre. Bland annat diskuterades hur klimatkontraktet kan förbättras strukturellt för att fungera som ett verktyg för staden i deras klimatomställning. Respondenten uttryckte att processen inom VC är ”fri att tolka och driva inom ramen för sin egen verksamhet” (Respondent 2), vilket resulterar i att samtliga städer har fokuserat på olika funktioner. Klimatkontraktet har potential att vara ett viktigt verktyg såtillvida det integreras i städernas hållbarhetsarbete med ”mer konkreta åtaganden från såväl städerna som de ingående nationella myndigheterna” (Respondent 2). Skillnaden till det europeiska kontraktet anses vara att missionens klimatkontrakt betonar den lokala samverkan på ett mer uttalat sätt. Förhoppningen på det europeiska klimatkontraktet är att det ska bli än mer konkret (Ibid.).

I klimatkontrakten som analyserats tidigare i den här studien finns ingen information om vem som bestämmer vid eventuella framtida konflikter eller vad som skulle hända om någon kontraktspart skulle bryta sitt löfte. I intervjuerna framkom att ingen av respondenterna heller visste vad som skulle hända om någon av kontraktsparterna bröt mot klimatkontrakten, vilket tyder på avsaknad av den disciplinära makten och därmed stödjer antagandet av missionen som en reglerande makt. I och med avsaknaden av disciplinär makt gentemot klimatkontraktsparterna, ser städerna också olika på ett eventuellt kontraktsbrott. Respondent 1 beskriver klimatkontraktet som en avsiktsförklaring, och att det fungerar som en slags överenskommelse. Anledningen till att det har döpts till kontrakt ansågs vara behovet av att skapa mer bestämdhet och skärpa kring klimatomställningen. Respondent 3 är inne på samma spår som respondent 1, där klimatkontraktet ansågs vara en överensstämmelse. Vidare konstaterades det också att klimatkontraktet inte har reflekterats över i den bemärkelsen, då

städerna i nuläget ser mer framtida fördelar och möjligheter med klimatkontraktet. Det ansågs därför vara otroligt att någon skulle vilja bryta någon del av kontraktet. Respondent 3 beskriver också att anledningen till att städerna skriver kontrakt är delvis för att visa hängivenhet till målet om klimatneutralitet till 2030 och skapa en ny nivå av ansvar. Det ska också visa att missionen är mer ambitiöst än tidigare initiativ och tar ett helhetsgrepp till klimatomställningen. Respondent 2 hävdar att det egentligen inte går att bryta kontraktet, med tanke på dess utformning. Citatet nedanför demonstrerar det:

Det är inget som står i det där kontraktet så att det känns svårt att hållas ansvarig för någonting i det kontraktet. Och de är egentligen samma sak med myndigheterna egentligen. Det står att de ska underlätta för oss på olika sätt, och det kan de ju bara hävda att det gör dem. Det är inte så skarpt.

(Respondent 2)

6.2.2 Synen på VC-programmet och missionen

Städerna är överens om att missionen är en möjlighet för dem att ta sig framåt i sitt klimatomställningsarbete, samtidigt som det inte finns någon garanti för att de uppnår målet om klimatneutralitet till 2030. Respondent 1 demonstrerar det genom att säga: ”Vi vet inte hela vägen, vi vet inte riktigt vart det här kommer bära, vi har förhoppningar, vi ser att det här kan leda till möjligheterna, men exakt vad och hur är väl lite tidigt att säga just nu” (Respondent 1).

Även om städernas lokala arbete med initiativen skiljer sig åt kunde de se att det finns stora likheter mellan VC-programmet och missionen. Det inkluderade bland annat: samma målsättning, centrala rollen för medborgarinkludering, samarbetet med övriga samhällsaktörer, förändring av styrning och ledning och det innovativa tänkandet. Likheten mellan VC-programmet och missionen kunde också identifieras genom att båda uppdragen pågår under en längre period än tidigare initiativ; med mål-år 2030 har uppdragen en nära 10 års horisont (att jämföra med andra projekt inom EU:s forsknings och innovationsprogram som brukar genomföras under 3–5 år: (Respondent 3). En av respondenterna uttryckte även att missionen är en version av det svenska VC-programmet, det vill säga att missionen är utformat efter VC-programmet. Den största skillnaden mellan VC-programmet och missionen är städerna eniga om – missionen har en mycket tydligare logik och struktur.

En av respondenterna pekar också ut skillnaden om att VC-programmet innehåller 23 svenska städer, där det finns ett svenskt perspektiv och ett mer lokalt perspektiv än missionen. Samtidigt som en av de andra respondenterna ansåg att VC-programmet är ett nytt sätt för dem att komma närmare nationell nivå och få både nya arenor att arbeta på och nya samtalsytor att kommunicera via. Respondenten berättar även om deras problem med den nationella politiken och dess silostrukturer – vilket både VC-programmet och missionen syftar till att reducera. En av respondenterna uttrycker sin oro över att både VC-programmet och missionen är så fixerade över just de utvalda städerna, personen i fråga förstår deras resonemang men tycker att de övriga städerna (både i Sverige som är utanför VC-programmet och områden i Europa som inte är deltagande i missionen) har blivit en aning bortglömda och att det finns en risk att de missgynnas av missionen/VC. Oron baseras bland annat på att städer som medverkar i missionen och VC-programmet har större möjligheter att erhålla finansiellt stöd och tekniska lösningar, vilket bidrar till deras klimatomställning medan övriga städer hamnar bakom i klimatomställningen.

6.2.3 Samarbete och medborgarinkludering

Det står klart att samarbete med alla samhällets aktörer och av olika karaktär, inklusive medborgarinkludering, är en central del för både VC-programmet och missionen. Samtidigt som samtliga respondenter ansåg att medborgarinkludering var viktigt kunde det identifieras tydliga skillnader gällande hur städerna har arbetat med det i praktiken. En av städerna förespråkade medborgarinkludering på ett tydligare och mer konkret sätt än de andra två. I den staden hade de utfört åtgärder som inkluderade bland annat kommunikativa insatser för invånarna, medborgarverkstad, återförbrukningsgalleria, möjligheter för medborgarna att 'pitcha' sin egen idé, föreningsaktiviteter, delningstjänster, etcetera. De andra två städerna beskrev det som att deras stad "är inte jättebra på detta område ännu" (Respondent 3) respektive "ett område där staden kanske inte ligger i framkant." (Respondent 2). Det kan delvis tillskrivas storleken på befolkningen i städerna, då en av respondenterna anser att medborgarna måste engageras direkt på stadsdelsnivå, vilket blir svårare när staden är större eftersom stadsdelar kan se väldigt olika ut och ha väldigt olika socio-ekonomiska förutsättningar. Till exempel har den staden arbetat med medborgarbudget, där medborgarna får rösta om hur staden ska allokera pengar till exempelvis parker och naturresursanvändning i en stadsdel. Stadens respondent

anser att de utför ett antal medborgarinkluderande aktiviteter, men att det är helhetstänket som saknas – det vill säga att införa samma åtgärder i alla delar av staden och med ett ökat antal aktiviteter i staden. Samma respondent pekade ut att klimatkontraktet var en direkt bidragande faktor till att staden börjat, och fortsätter, att arbeta aktivt med medborgarinkludering då det innehåller ett krav på medborgarinkludering. Den sista respondenten däremot, ansåg att dennes stads arbete med medborgarinkludering påbörjats redan innan missionen startade, men att arbetet behövde anpassas till miljö- och klimatfrågorna.

En annan fördel som kommer av att samarbeta på flera styrnivåer är att helheten går framåt. Som en av respondenterna uttrycker det har det tidigare pågått en slags inofficiell tävling mellan städer om vem som kan sköta hållbarhetsarbetet bäst. Med missionen har fokus delvis styrts om till helheten, där den inofficiella tävlingen mellan städerna minskar – åtminstone bland de utvalda. Respondent 3 uttrycker det som ”Här måste vi vara bäst tillsammans, det hjälper inte om en vinner”. Respondenten fortsätter med att berätta att missionen har hjälpt städerna att arbeta bättre tillsammans och hitta ett systematiskt sätt att jobba med tvärssektoriella frågor som hänger ihop. Exempelvis om det skulle uppstå ett problem med hållbarhetsarbetet beskriver respondent 3 det som:

Att vi måste komma överens. Vi får helt enkelt sätta oss ner och komma fram till en lösning som vi kan gå med på och inse allvaret. Men i och att vi vet att åtminstone 99 städer till sitter och diskuterar så känner vi väl att om de kan så kan vi också. Vi måste. Och jag tror det hjälper när man gör något tillsammans.

(Respondent 3)

Det här tyder alltså på att missionen och VC-programmet redan nu håller på att förändra tidigare normer och beteenden hos städerna till fördel för mer hållbara. I det här fallet synliggörs inte styrningsmentaliteten i förändrade normer och beteenden hos medborgarna i städerna utan hos städerna som administrativ enhet.

6.2.4 Utsläppskällor och normer

I missionen och VC-programmet ska städerna fokusera på att hantera de utsläpp av växthusgaser som har störst påverkan inom deras geografiska område, och de barriärer till förändring som de har rådighet att hantera. Alla städer som har deltagit i den här studien har

rapporterat att vägtransport är den största utsläppskällan. Även el- och fjärrvärme, industriutsläpp samt konsumtion utgör stora utsläppskällor som alla är komplexa att hantera och kräver en kombination av åtgärder. Förutom tekniska lösningar kommer en stor del av klimatomställningen att vara beroende av att medborgare minskar sina klimatavtryck genom mer hållbara vanor och beteenden. För att hantera respektive utsläppskälla arbetar städerna med att etablera nya hållbara normer hos medborgarna. Exempelvis så arbetar städerna med att minska utsläpp från vägtransport genom att ställa om till utsläppsfria bussar och leveranser, främja användandet av elbilar och delningstjänster för transport och genom att göra det enklare att cykla. Tillsammans med reglerande åtgärder som trängselskatter och miljözoner ska detta styra medborgarna mot mer hållbara mobilitetsvanor och normer.

7. Slutsats

Genomgående för studiens resultat, från både intervjuerna och texterna, var att samtliga städer var förväntansfulla och hade en positiv inställning till missionen. Det resultatet var delvis förväntat eftersom städerna själva har ansökt om att delta både i VC-programmet och EU-kommissionens mission.

7.1 Hur tolkas EU-kommissionens mission utifrån arbetsdokument?

Från de arbetsdokument som har analyserats i den här studien är det tydligt att medborgarinkludering och medborgarengagemang har fått en betydligt mer central roll i städernas klimatarbete än i deras tidigare hållbarhetsarbete. Städerna är eniga i att samarbete mellan samhällets alla intressenter är avgörande för att lyckas i klimatomställningen och försöker göra det genom en ny typ av styrning genom mentaliteter. I klimatkontrakten visades det främst genom att städerna uttryckte att de ville skapa nya normer som ska leda till mer hållbart beteende hos medborgarna. Normerna skapas i syfte att uppnå det redan förutbestämde målet om att uppnå klimatneutralitet till år 2030, vilket går i linje med Foucaults teori om styrningsmentalitet. Eftersom arbetet med klimatomställningen fortfarande håller på att utvecklas gäller bara en typ av Foucaults makt, som riktas mot att skapa en styrningsmentalitet.

Både EU-kommissionens mission och VC-programmet utgår från städernas lokala förutsättningar för att klara klimatomställningen. Eftersom städerna har olika karaktär och förutsättningar har de också strukturerat sitt arbete olika, där Stad 2 skiljde sig från de två andra städerna. Foucaults styrningsmentalitet dikterar vad men inte hur mentaliteterna skapas, därför kan städerna arbeta mot samma förutbestämde mål men använda olika metoder för styrning, ledning och arbetsstruktur för att ta sig dit. Genom medborgarinkludering skapas också en ny roll för medborgarna inom den demokratiska processen eftersom de ges utrymme att vara med och forma både problemdefinitionen av klimatomställningen och dess lösningar (Europeiska Kommissionen, u.åc). Det innebär en omfördelning av makt inom styrningen i städerna där medborgarna kan vara med och förändra och påverka Foucaults reglerande makt.

En av städerna resonerade i sitt klimatkontrakt att klimatomställningen kommer att kräva regel- och lagändringar på finansieringsområdet. När och om sådana lagändringar genomförs blir det

både en disciplinär och reglerande makt på handläggarnivå. Den reglerande makten syns genom lagändringar som påverkar medborgare i grupp. Samtidigt kräver en sådan lagändring också förändrade normer för handläggarna som bedömer städernas ansökningar om att delta i projekt eller för att erhålla finansiering för klimatåtgärder. Det skulle alltså innebära att missionen inte bara kräver förändrade styrningsmentaliteter på lokal nivå utan också på nationell och europeisk.

7.2 Hur beskriver miljöstrategiska ledare praktisk implementering av EU-kommissionens mission?

Alla respondenter som deltog i studien ställde sig positiva till uppdraget om att nå klimatneutralitet till år 2030 och speciellt omställningen från ett silotänk till ett systemtänk. Däremot varierade städernas inställning till missionen *versus*. VC-programmet. Stad 1 och Stad 3 såg en större betydelse av VC-programmet för deras omställningsarbete, medan Stad 2 har fokuserat mer på EU-kommissionens mission för att rigga deras interna arbete för att nå klimatneutralitet till 2030. Som tidigare konstaterat så dikterar Foucaults teori om styrningsmentalitet vad men inte hur mentaliteterna skapas. Därför kommer de normer som städerna skapas gynna både EU-kommissionens mission och VC-programmets eftersom de båda strävar mot samma målsättning.

I intervjuerna framkom att tidigare hållbarhetsarbete har präglats av en inofficiell tävling mellan städerna – alla vill vara den ledande staden. Med missionen menade respondent 3 att det redan nu går att se tecken på nya normer hos städerna, där fokus är på att alla städer ska klara klimatomställningen tillsammans och där helheten tar steg mot att nå målsättningen om klimatneutralitet år 2030. Det tyder på att styrningsmentaliteten också leder till förändrade normer och beteenden hos städerna som administrativa enheter, och inte bara skapar hållbara beteenden och normer hos medborgarna för att minska utsläppen hos de största utsläppskällorna i respektive stad.

För att klara av klimatomställningen kommer städerna att behöva genomföra en blandning av klimatåtgärder, där det förvisso kan finnas åtgärder som är disciplinerande enligt Foucaults definition av styrningsmentalitet, till exempel trängselskatter, som syftar att ”straffa” förare till mer förorenande bilar. Samtidigt framkom det tydligt i intervjuerna att ingen av respondenterna

vet vad som händer om någon av kontraktsparterna bryter mot klimatkontrakten, vilket stödjer antagandet om att missionen och VC-programmet i stort är en reglerande snarare än en disciplinär makt.

7.3 Teoretiska begränsningar och framtida forskning

Genom att använda Foucaults styrningsmentalitet undersöker studien hur olika typer av makt används av städerna genom de klimatåtgärderna de implementerar. Städerna arbetar med flera åtgärder som riktas mot individnivå för att klara klimatomställningen. Genom olika kombinationer av åtgärder försöker de styra via mentaliteter. Styrningen ser olika ut i de tre städerna, och är anpassade till den enskilda stadens karaktär och utmaningar, vilket gör det intressant att studera utforskas därför i den här studien. Det ger också städerna en chans att se hur andra städer har använt olika konstellationer av makt. Foucault var en förespråkare för att det går att finna makt i allt, vilket gör att teorin styrningsmentalitet är bred och kan användas till att tolka olika fall och relationer (Engstrand & Enberg, 2020). Det innebär en flexibilitet att tillämpa teorin till just den här studien. Samtidigt har den här studien behövt avgränsas och fokuserar därför på makt och styrningsmentalitet från städernas synvinkel, i stället för medborgarnas. Eftersom missionen är ny har ingen tidigare forskning analyserat den genom Foucaults styrningsmentalitet, vilket gör teorin till en intressant utgångspunkt för den här studien. Klimatforskning är enig i hur akut läget är. För att uppnå målsättningen i Parisavtalet behöver utsläppskurvan kraftigt vändas nedåt till år 2030 (IPCC, 2022). Det kommer kräva både förändrade beteenden och vanor hos medborgare. Klimatomställningen förutsätter förändrade beteenden och vanor hos samhället i stort; att förändra beteende och vanor hos en individ kommer inte generera önskvärt resultat. Om styrningsmentaliteterna är framgångsrika, så kan beteendeförändring ske på en aggregerad nivå, vilket *kan* generera önskvärt resultat. Det är därför intressant att studera städernas klimatarbete i förhållande till makt och de styrningsmentaliteter städerna försöker skapa. Eftersom klimatkontrakten ska vara uppfyllda till år 2030, vilket bara är sju år bort, så ger den här studien dessutom en möjlighet att studera hur städer arbetar med att etablera styrningsmentaliteter i en accelererad eller tidspressad miljö.

Samtidigt fokuserar Foucaults maktteori främst på individnivå, vilket gör att den är svårare att applicera på stadsnivå och vilket kan anses vara en svaghet i den här studien. Den här studien har resonerat för möjligheten för städer att skapa styrningsmentaliteter, men har inte utgått från

medborgarnas perspektiv. Vidare håller städerna fortfarande på att formulera och sjösätta delen som rör medborgarinkludering i EU-kommissionens mission. Det är därför för tidigt att dra definitiva slutsatser kring omfördelningen av makt i städernas demokratiska processer, även om den här studien spekulerar i vad det kan komma att innebära baserat på vad städerna planerar och det arbetet de har påbörjat. Vidare förutsätter den här studien att människor är rationella när människor i själva verket också styrs av andra faktorer, såsom känslor etcetera. Exempelvis så försöker städerna, genom olika mobilitetsåtgärder såsom trängselskatt och miljözoner, att uppmuntra till mer hållbara mobilitetsvanor. Det innebär att det, i flera områden, är både ekonomiskt och ekologiskt fördelaktigt att välja kollektivtrafiken framför bilen. Samtidigt använder många människor fortfarande bilen på daglig basis. Det är inte otänkbart att föräldrar också styrs av känslor när de väljer bil som transportmedel för att skjutsa barnen till deras fritidsaktiviteter, eftersom det blir ett sätt för familjen att spendera tid tillsammans. I sådana fall blir styrningsmentaliteten som städerna försöker etablera inte den tyngsta beslutsfaktorn, vilket visar hur komplexa människor är och svårigheten med att analysera beteenden och vanor utifrån Foucaults styrningsmentalitet.

I den här studien har det klargjorts att missionen innebär strukturförändringar på flera nivåer och inom flera sektorer. I dagsläget håller strukturerna på att byggas, och trots att förändringar redan kan ses i de tre städerna har de fortfarande en lång väg att gå innan alla strukturer är fastställda och innan de uppnår klimatneutralitet. Det hade därför varit intressant att fortsätta den här studien efter år 2030, det vill säga efter missionens tidsram för genomförande, för att undersöka det konkreta resultat som de har uppnått via missionen.

Referenser

- Abbott, Alison. (2020) "Farewell to Europe's Horizon 2020." *Nature (London)*, 588.7838, 371. doi:10.1038/d41586-020-03516-6
- Boréus, Kristina. & Bergström, Göran. (red.) (2018). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text - och diskursanalys*. (Fjärde [omarbetade och aktualiserade] upplagan). Lund: Studentlitteratur.
- Börjesson, Mats. & Palmblad, Eva. (red.) (2007). *Diskursanalys i praktiken*. (1. uppl.) Malmö: Liber
- Dean, Mitchell. (2010). *Governmentality: power and rule in modern society*. (2. ed.) Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Duckett, Dominic., Feliciano, Diana., Ortega, Julia M., & Rojas, José M. "Tackling Wicked Environmental Problems: The Discourse and Its Influence on Praxis in Scotland." *Landscape and Urban Planning* 154 (2016): 44-56. doi:10.1016/j.landurbplan.2016.03.015
- Engstrand, Åsa-Karin., and Enberg, Cecilia. (2020) "The Power in Positionings: A Foucauldian Approach to Knowledge Integration Processes." *Management Learning*, 51 (3), 336-52. Doi:10.1177/1350507620904307
- Esri (u.å) *Bättre beslut och ökad effektivitet med digital tvilling*. Hämtad 2022-12-26, från https://www.esri.se/sv-se/datadriven-insikt/digital-tvilling?gclid=EAIaIQobChMIpvPN9PmW_AIVWojVCh1RsAJIEAAYASAAEgJx_fD_BwE
- Europeiska Kommissionen. (2020). *100 climate-neutral cities by 2030 - by and for the citizens : report of the mission board for climate-neutral and smart cities*. Publications Office. Tillgänglig: <https://data.europa.eu/doi/10.2777/46063>
- Europeiska Kommissionen. (u.åa). *Forskningsprojekt inom ramprogram*. Hämtad 2022-11-11, från https://ec-europa-eu.translate.google.com/translate/cros/content/research-projects-under-framework-programmes-0_en?x_tr_sl=en&x_tr_tl=sv&x_tr_hl=sv&x_tr_pto=sc
- Europeiska Kommissionen. (u.åb). *EU-mission: Climate-Neutral and Smart Cities*. Hämtad 2022-12-20, från https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/climate-neutral-and-smart-cities_en
- Europeiska Kommissionen. (u.åc). *European Missions – 100 Climate-Neutral and Smart Cities by 2030 – implementation plan*. Hämtad 2022-12-26, från https://research-and-innovation.ec.europa.eu/system/files/2021-09/cities_mission_implementation_plan.pdf
- Foucault, Michel. (2017). *Övervakning och straff: fängelsets födelse*. (Femte översedda och ombrutna upplagan). Lund: Arkiv förlag.
- Fraser, Gary. (2020). "Foucault, Governmentality Theory and 'Neoliberal Community Development' ". *Community Development Journal* 55(3): 437-51. doi:10.1093/cdj/bsy049
- Isaksson, Karolina., & Hagbert, Pernilla. (2020) "Institutional Capacity to Integrate 'radical' Perspectives on Sustainability in Small Municipalities: Experiences from Sweden." *Environmental Innovation and Societal Transitions*, 36, 83-93. doi: 10.1016/j.eist.2020.05.002

IPCC (2022) *Climate Change 2022: Impacts, Adaptation, and Vulnerability*. Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [H.-O. Pörtner, D.C Roberts, M. Tignor, E.S. Poloczanska, K. Mintenbeck, A. Alegría, M. Craig, S. Langsdorf, S. Löschke, V. Möller, A. Okem, B. Rama (eds.)]. Cambridge University Press. Cambridge University Press, Cambridge, UK and New York, NY, USA, 3056 pp., doi:10.1017/9781009325844.

Kern, Kristine. (2019). "Cities as Leaders in EU Multilevel Climate Governance: Embedded Upscaling of Local Experiments in Europe." *Environmental Politics* 28(1): 125-45. doi:10.1080/09644016.2019.1521979

Kvale, Steinar., & Brinkmann, Svend. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (Tredje [reviderade] upplagan). Lund: Studentlitteratur.

Lakomy, Martin., Hlavova, Renata., MacHackova, Hana., Bohlin, Gustav., Lindholm, Maria., Berter, Michela G., & Dettenhofer, Markus. (2020) "The Motivation for Citizens' Involvement in Life Sciences Research Is Predicted by Age and Gender." *PloS One*, 15(8), E0237140. doi: 10.1371/journal.pone.0237140

Maestosi, Paola C., Andreucci Maria B., & Civiero, P. (2021). "Sustainable Urban Areas for 2030 in a Post-covid-19 Scenario: Focus on Innovative Research and Funding Frameworks to Boost Transition towards 100 Positive Energy Districts and 100 Climate-neutral Cities." *Energies (Basel)* 14(1): 216. Web.

Mazzucato, Mariana. (2019). *Governing Missions in the European Union*. Independent Expert Report. Luxemburg: Publications Office of the European Union. Tillgänglig: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/system/files/2019-07/ec_rtd_mazzucato-report-issue2_072019.pdf

Mazzucato, Mariana. (2018). "Mission-oriented Innovation Policies: Challenges and Opportunities." *Industrial and Corporate Change* 27(5): 803–15. doi:10.1093/icc/dty034

Månson, Per. (red.) (2010). *Moderna samhällsteorier: traditioner, riktningar, teoretiker*. (8. uppl.) Stockholm: Norstedt.

Naturvårdsverket (u.å, b) *Globala utsläpp av växthusgaser*. Hämtad 2022-11-16, från <https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/klimat/globala-utslapp-av-vaxthusgaser/>

Patel, Runa., & Davidson, Bo. (2019). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. (Femte upplagan). Lund: Studentlitteratur.

Radoykova, Gergana. (2017). "TOWARDS A MORE ACCOUNTABLE EU. MISSION POSSIBLE?" *On-line Journal Modelling the New Europe* 23: 95-107. doi:10.24193/OJMNE.2017.23.06

Rodionova, Elena., Kuzminykh, Zhanna., & Gamova, Ekaterina. (2020) "Assessing the Role of the Framework Programmes for Research and Innovation 'Horizon 2020' and 'Horizon Europe' in Sustainable Development of the European Union." *E3S Web of Conferences*, 208, 8025. doi:10.1051/e3sconf/202020808025

Rose, Nikolas., O'Malley, Pat., Valverde, Mariana. (2009). "Governmentality". *Sydney Law School Research Paper*, 2, 83-104. Tillgänglig på SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1474131>

- Rosario, Nelson A., D'Amato, Gennaro., & Ansotegui, Ignacio. (2019) "Global warming and Warning." *Clinics (São Paulo, Brazil)*, 74, E1219. doi:10.6061/clinics/2019/e1219
- Roversi, Rossella., Boeri, Andrea., Pagliula, Serena., & Turci, Giulia. (2022) "Energy Community in Action-Energy Citizenship Contract as Tool for Climate Neutrality." *SMART CITIES*, 5(1), 294-317. doi:10.3390/smartcities5010018
- Salmelin, Bror. (2013) "The Horizon 2020 Framework and Open Innovation Ecosystems." *Journal of Innovation Management* 1(2), 4-9, doi:10.24840/2183-0606_001.002_0002
- Shabb, Katherine., McCormick, Kes., Mujkic, Selma., Anderberg, Stefan., Palm, Jenny., & Carlsson, Annica. (2022) "Launching the Mission for 100 Climate Neutral Cities in Europe: Characteristics, Critiques, and Challenges." *Frontiers in Sustainable Cities*, 3, 1-6, doi:10.3389/frsc.2021.817804
- Thomas, Felicity. (2019) "Broadening Europe's Research Horizons." *Pharmaceutical Technology Europe*, 31(5), 5.
- Viable Cities. (u.åa). *Together towards climate-neutral cities*. Hämtad 2022-11-14, från <https://en.viablecities.se/>
- Viable Cities. (u.åb). *What is Viable Cities?*. Hämtad 2022-11-14, från <https://en.viablecities.se/om-viable-cities>
- Viable Cities. (u.åc). *Climate City Contract 2030*. Hämtad 2022-11-14, från <https://en.viablecities.se/klimatkontrakt-2030>
- Viable Cities. (u.åd). *NetZeroCities*. Hämtad 2022-12-20, från <https://en.viablecities.se/net-zero-cities>
- Viable Cities. (2020). *Programbeskrivning etapp 2*. Viable Cities: Inriktning av det strategiska innovationsprogrammet Viable Cities, Tillgänglig: <https://static1.squarespace.com/static/5dd54ca29c9179411df12b85/t/60005d2fb51e0434a687ff26/1610636594928/Programbeskrivning+Viable+Cities+etapp+2.pdf>
- Viable Cities. (2021). *EU-missionen om 100 klimatneutrala städer lanserad*. Hämtad 2022-11-13, från <https://www.viablecities.se/nytt/5-missions>
- Viable Cities. (2022). *Här är listan på alla 377 städer som sökt till EUs 100 klimatneutrala städer*. Hämtad 2022-12-20, från <https://www.viablecities.se/nytt/377>
- Walters, William. (2012). *Governmentality: critical encounters*. London: Routledge.
- Walz, Rainer., Doll, Claus., Schade, Wolfgang., Anderson, Jason., Kulesa, Margareta., Bode, Sven., & Oberthür, Sebastian. (2007) "The Climate Policy of the European Union." *Inter Economics*, 42(2), 64-95. doi:10.1007/s10272-007-0211-1
- Winther Jørgensen, Marianne. & Phillips, Louise. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.
- WWF. (u.å). *Ekologiska fotavtryck*. Hämtad 2022-11-16, från <https://www.wwf.se/klimat/ekologiska-fotavtryck/>

Bilaga 1

Intervjuguide: Stad 1

Kan du börja med att berätta lite om dig själv?

- Vilken roll har du i arbetet med missionen (ansökan + genomförande)?

Hur arbetar ni med miljö- och klimatfrågorna i er kommun?

- Vilka är de största utsläppskällorna i er kommun? Och vilka utsläpp har ni störst rådighet över att förändra?
- Vilka klimatåtgärder lägger ni mest resurser på att hantera?
- Vad ser du som speciellt viktigt för er som kommun att hantera i ert hållbarhetsarbete?
- En central del i missionen är att klimatomställningen ska ske tillsammans med medborgarna. Kan du berätta lite om hur ni tänker kring medborgarinkludering i ert hållbarhetsarbete i stort och inom missionen?

Hur har ni strukturerat arbetet med missionen?

- Har ni skapat en intern arbetsgrupp med olika förvaltningar som ansvarar för genomförandet? Eller är det en förvaltning som har det överordnande ansvaret?

Kan du berätta lite mer om vilka synergier ni ser mellan Viable Cities-programmet (med de svenska klimatkontrakten) och EU-kommissionens mission?

- Hur ser ni på missionens arbetsätt? Vilka svårigheter och möjligheter ser ni?
- Vilka förväntningar har ni på missionen och vad den ska leda till fram till 2030?

Har missionen (och Viable Cities) lett till att ni kan se förändringar i ert arbetssätt med hållbarhetsfrågorna redan nu?

- På vilket sätt?
- Kan ni redan nu se andra konkreta resultat på arbetet eller är det för tidigt i processen att säga?
- Vilka förändringar i ert arbetssätt hoppas du att missionen ska leda till?

Hur anser du att missionen skiljer sig från tidigare EU-initiativ? (T.ex. Urban Innovative Action eller andra projekt inom Horisont2020 (nuvarande Horisont Europa))

- På vilket sätt?

Om det uppstår ett problem i ert hållbarhetsarbete;

- Hur går ni till väga för att lösa eventuella svårigheter eller motsättningar?

Hur ser ni på klimatkontraktet?

- Det europeiska klimatkontraktet?
- Viable Cities klimatkontrakt?
- Ser du att de svenska klimatkontrakten och de europeiska klimatkontrakten hänger ihop? Kan ni använda ert arbete med det svenska kontraktet som grund till de europeiska?

- Eftersom kontrakten inte är juridiskt bindande; vad skulle hända om det var någon part som inte fullföljde sin del av kontraktet?
- Vem är det som bestämmer vad som händer efter det?

Ni skriver i ert klimatkontrakt att föreningar kan ansöka om medel för att genomföra aktiviteter som främjar klimatneutralitet och Agenda 2030;

- Vilken typ av aktiviteter tänker ni er?
- Hur viktigt anser ni att det är med den här typen av samarbete för att få genomslag i klimatfrågorna?

Ni skriver också i klimatkontraktet att ni har nära samarbete med närliggande städer, ser ni att det kommer förändras nu när ni skriver de europeiska klimatkontrakten?

Bilaga 2

Intervjuguide: Stad 2

Kan du börja med att berätta lite om dig själv?

- Vilken roll har du i arbetet med missionen (ansökan + genomförande)?

Hur arbetar ni med miljö- och klimatfrågorna i er kommun?

- Vilka är de största utsläppskällorna i er kommun? Och vilka utsläpp ser ni att ni har störst rådighet över att förändra?
- Vilka klimatåtgärder lägger ni mest resurser på att hantera?
- Vad ser du som speciellt viktigt för er som kommun att hantera i ert hållbarhetsarbete?
- En central del i missionen är att klimatomställningen ska ske tillsammans med medborgarna. Kan du berätta lite om hur ni tänker kring medborgarinkludering i ert hållbarhetsarbete i stort och inom missionen?

Hur har ni strukturerat arbetet med missionen?

- Har ni skapat en intern arbetsgrupp med olika förvaltningar som ansvarar för genomförandet? Eller är det en förvaltning som har det överordnande ansvaret?

Kan du berätta lite mer om vilka synergier ni ser mellan Viable Cities-programmet (med de svenska klimatkontrakten) och EU-kommissionens mission?

- Hur ser ni på missionens arbets sätt? Vilka svårigheter och möjligheter ser ni?
- Vilka förväntningar har ni på missionen och vad den ska leda till fram till 2030?

Har missionen (och Viable Cities) lett till att ni kan se förändringar i ert arbetssätt med hållbarhetsfrågorna redan nu?

- På vilket sätt?
- Kan ni redan nu se andra konkreta resultat på arbetet eller är det för tidigt i processen att säga?
- Vilka förändringar i ert arbetssätt hoppas du att missionen ska leda till?

Hur anser du att missionen skiljer sig från tidigare EU-initiativ? (T.ex. Urban Innovative Action eller andra projekt inom Horisont2020 (nuvarande Horisont Europa))

- På vilket sätt?

Om det uppstår ett problem i ert hållbarhetsarbete;

- Hur går ni till väga för att lösa eventuella svårigheter eller motsättningar?

Hur ser ni på klimatkontraktet?

- Det europeiska klimatkontraktet?
- Viable Cities klimatkontrakt?
- Ser du att de svenska klimatkontrakten och de europeiska klimatkontrakten hänger ihop? Kan ni använda ert arbete med det svenska kontraktet som grund till de europeiska?
- Eftersom klimatkontrakten inte är juridiskt bindande; vad skulle hända om det var någon part som inte fullföljde sin del av kontraktet?
- Vem är det som bestämmer vad som händer efter det?

Ni skriver i klimatkontraktet att interaktion med invånarna är av en väsentlig karaktär;

- Kan du berätta lite mer konkret hur ni samarbetar och engagerar medborgarna?

Kan du berätta mer om er virtuella tvilling som ni arbetar med i staden?

- Hur ska den kunna bidra till klimatomställningen?

Bilaga 3

Intervjuguide: Stad 3

Kan du börja med att berätta lite om dig själv?

- Vilken roll har du i arbetet med missionen (ansökan + genomförande)?

Hur arbetar ni med miljö- och klimatfrågorna i er kommun?

- Vilka är de största utsläppskällorna i er kommun? Och vilka utsläpp har ni störst rådighet över att förändra?
- Vilka klimatåtgärder lägger ni mest resurser på att hantera?
- Vad ser du som speciellt viktigt för er som kommun att hantera i ert hållbarhetsarbete?
- En central del i missionen är att klimatomställningen ska ske tillsammans med medborgarna. Kan du berätta lite om hur ni tänker kring medborgarinkludering i ert hållbarhetsarbete i stort och inom missionen?

Ni skriver i ert klimatkontrakt att ”Som Europas främsta klimatstad” och bevisligen har ju ni kommit långt i ert klimatarbete, jag undrar, vad ser ni som det största mervärdet med missionen? Vad behöver ni hjälp med?

Hur har ni strukturerat arbetet med missionen?

- Har ni skapat en intern arbetsgrupp med olika förvaltningar som ansvarar för genomförandet? Eller är det en förvaltning som har det överordnande ansvaret?

Kan du berätta lite mer om vilka synergier ni ser mellan Viable Cities-programmet (med de svenska klimatkontrakten) och EU-kommissionens mission?

- Hur ser ni på missionens arbetssätt? Vilka svårigheter och möjligheter ser ni?
- Vilka förväntningar har ni på missionen och vad den ska leda till fram till 2030?

Har missionen (och Viable Cities) lett till att ni kan se förändringar i ert arbetssätt med hållbarhetsfrågorna redan nu?

- På vilket sätt?
- Kan ni redan nu se andra konkreta resultat på arbetet eller är det för tidigt i processen att säga?
- Vilka förändringar i ert arbetssätt hoppas du att missionen ska leda till?

Hur anser du att missionen skiljer sig från tidigare EU-initiativ? (T.ex. Urban Innovative Action eller andra projekt inom Horisont2020 (nuvarande Horisont Europa))

- På vilket sätt?

Om det uppstår ett problem i ert hållbarhetsarbete;

- Hur går ni till väga för att lösa eventuella svårigheter eller motsättningar?

Hur ser ni på klimatkontraktet?

- Det europeiska klimatkontraktet?
- Viable Cities klimatkontrakt?
- Ser du att de svenska klimatkontrakten och de europeiska klimatkontrakten hänger ihop? Kan ni använda ert arbete med det svenska kontraktet som grund till de europeiska?

- Eftersom kontrakten inte är juridiskt bindande; vad skulle hända om det var någon part som inte fullföljde sin del av kontraktet?
- Vem är det som bestämmer vad som händer efter det?